

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra školní a sociální pedagogiky**

**APLIKACE PRVKŮ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY DO VOLNOČASOVÝCH
AKTIVIT ŠKOLNÍ DRUŽINY**

Bakalářská práce

**THE APPLICATION OF MEDIA EDUCATION ELEMENTS IN FREE TIME ACTIVITIES OF
A SCHOOL CLUB**

ZDEŇKA ULRICHOVÁ

**Vychovatelství
Kombinované studium**

Vedoucí práce: PhDr. Ivo Syřiště, Ph.D.

PRAHA 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Ivu Syřišťovi, Ph.D. za metodické vedení a podnětné připomínky při tvorbě bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na oblast mediální výchovy jako součásti moderního vzdělávání aplikované do volnočasových aktivit v prostředí školského zařízení pro zájmové vzdělávání dětí mladšího školního věku.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část obsahuje specifikaci médií, mediálních produktů a jejich vlivu na socializaci a psychický vývoj dětí. Vymezuje mediální výchovu, vyjadřuje definici pojmu volný čas a ukazuje možnosti jeho pedagogického ovlivňování, zabývá se legislativou vztahující se k této problematice a mediální výchovou v kontextu neformálního vzdělávání.

Praktická část je rozdělena do dvou okruhů. První okruh obsahuje náměty činností pro aplikaci prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve školní družině. Ve druhém okruhu jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření k pojetí mediální výchovy ve školních družinách.

Klíčová slova

Média, mediální výchova, mediální gramotnost, mediální kompetence, volný čas, pedagogické ovlivňování volného času, školní družina, volnočasové aktivity, školní vzdělávací program pro školní družinu.

Annotation

This bachelor thesis is focused on media education as a part of free time activities for young learners in school clubs.

The thesis is divided into two parts - theoretical and practical ones.

The theoretical part contains specification of media, media products and their influence on the socialization and development of school children. Then, it defines media education, free time, and shows the possibilities of pedagogic influence. The thesis considers also the legislation applied on this item of media education in the context of informal education.

The practical part is divided into two circuits. The first one offers activities which apply media education elements into free time activities in a school club. The second circuit presents the results of the questionnaire approaching the media education in school clubs.

Key words

Media, media education, media literacy, media competence, free time, pedagogical influence on the free time, school club, free time activities, school educational curriculum for a school club.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Média a svět dětí v proměnách času	10
1.1 Historie pojmu médium	11
1.2 Vývoj informačních a komunikačních médií	12
1.3 Mediální produkty a jejich vliv na psychický vývoj dětí	13
2 Děti a mládež v zajetí médií a jejich ochrana	16
2.1 Nové formy komunikace	16
2.2 Legislativa a instituce zajišťující práva a ochranu dětí a mládeže v kontextu mediální výchovy	18
3 Média jako vzdělávací a socializační element.....	22
3.1 Média v kontextu vzdělávání.....	22
3.2 Socializace dětí ve vztahu k mediální výchově.....	23
4 Mediální výchova - výchova pro koexistenci s médii.....	26
4.1 Struktura mediální výchovy	28
4.2 Mediální gramotnost.....	29
4.3 Mediální výchova jako průřezové téma Rámcového vzdělávacího programu a vzdělávacího programu v primární škole.....	30
5 Volný čas a média.....	32
5.1 Kritéria volného času.....	32
5.2 Média a volný čas dětí	32
5.3 Ovlivňování volného času a mediální výchova v rodině.....	33
5.4 Pedagogické ovlivňování volného času a mediální výchova ve škole	36
5.5 Pedagogické ovlivňování volného času ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání	38

6 Mediální výchova jako součást Školního vzdělávacího programu pro školní družinu	39
6.1 Školní družina.....	39
6.2 Školní vzdělávací program pro školní družinu.....	39
6.3 Kompetence vztahující se k mediální výchově	42
6.4 Prolínání prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve školní družině	44
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	48
Úvod	49
7 Námětová tematická řada aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit - Mediální vesmír.....	51
7.1 Charakteristiky	51
7.2 Zájmové aktivity.....	51
8 Výzkumné šetření - Orientační průzkum	69
8.1 Dotazník pro vychovatelky ŠD	69
8.2 Analýza dat a prezentace výsledků průzkumu	69
8.3 Shrnutí	76
9 Závěr.....	77
10 Použité zdroje	79
11 Přílohy	83
12 Zkratky	93

Úvod

Podnětem k výběru tématu bakalářské práce se stala rozvaha nad vývojem a změnami současného světa, ve kterém se média stávají nástrojem našeho globalizovaného prožívání, a nad důležitým významem výchovy a sebevýchovy dětí a mládeže vedoucí ke kompetentnímu zacházení s médii. Zájem o tuto problematiku vychází z mé dlouholeté profese vychovatelky ve školní družině. Stále více si uvědomuji, že v současné době je nezbytné zvyšovat podíl volnočasových aktivit přispívajících dětem mladšího školního věku k lepší orientaci v mediálním světě, aktivit rozvíjejících u dětí schopnost racionálně a hodnotně využívat mediální produkce a aktivit pomáhajících snižovat nebezpečí, rizika a závislosti, jež mediální produkce pro děti představuje.

Za ústřední téma práce jsem zvolila mediální výchovu jako součást moderního vzdělávání, volný čas dětí a návaznost zařazení tematických okruhů a projektů mediální výchovy Školního vzdělávacího programu základní školy do vzdělávacího programu školní družiny jako možnost prolínání mediální výchovy do volnočasových aktivit v prostředí školní družiny. Mezi další témata jsem začlenila možnosti ovlivňování volného času v rodině, škole a školských zařízeních pro zájmová vzdělávání, kategorizaci vzdělávacích zájmových činností ve školní družině, legislativu, která zajišťuje právo dětí na přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů. V praktické části uvádím náměty činností pro aplikaci prvků mediální výchovy ve volnočasových aktivitách ve školní družině a průzkumné šetření mezi vychovatelkami školních družin na téma „Aplikace prvků mediální výchovy ve školní družině“, které jsem realizovala v základních školách ve Středočeském kraji. Zjišťuji stanovisko vychovatelek k vlivu médií na děti a k možnosti začleňování mediální výchovy do Školního vzdělávacího programu pro školní družiny,

Cílem teoretické části práce je seznámit čtenáře s problematikou médií a mediální výchovy v kontextu neformálního vzdělávání. Cílem praktické části je představit v praxi realizovanou tematickou řadu námětů pro aplikaci prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve školní družině a v dotazníkovém šetření zmapovat pojetí mediální výchovy ve školních družinách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

„Téma médií se týká nás všech, neboť v málokteré oblasti se praktikovaná globalizace ukazuje tak zřetelně jako v této.“

Uwe Buermann

1 Média a svět dětí v proměnách času

Žijeme ve 21. století. Století pro lidstvo naplněné očekáváním, proměnami a stále se zdokonalujících a efektivnějších technických vymožeností, vedoucích ke vzniku informační společnosti. A každá proměna se zákonitě odráží ve vývoji společnosti a člověka.

Jsme permanentně nejen aktivně, ale i pasivně obklopeni multimediální produkcí, která se projevuje na podobě prožívání každodenního života každého z nás. Také se zamýšlíme, zda jsou pro vývoj dětí informační vymoženosti přínosem v kladném slova smyslu, či v jakých případech na ně působí negativně.

Mezi informační vymoženosti patří sdělovací prostředky, obecně řečeno média. „*Média vypovídají o nás, o naší společnosti, o našich hodnotách.*“ (Jirák, 2007, s. 39) Jejich produkce mají v současném digitálním věku významný vliv na osobnostní vývoj dospělých i dětí. Především dnešní děti si život bez nich dovedou představit jen těžko.

Již nyní zjišťujeme, že pokrok, rychlost, snadný dosah reálných i virtuálních zážitků, technické možnosti vzájemného propojení dětí i dospělých a přehled informací z celého světa nás vedou k tomu, že to co je lidské - cit, hra, společenské kontakty, komunikace a vzájemný respekt, má relativní možnost se z našich životů pomalu vytrácet. Jako příklad lze uvést úvahu Pekařové (2006) o tom, že počítač lze v případě poškození opravit, avšak pošlapané city již neobživnou.

Z hlediska rozvoje emoční inteligence dětí sice Shapiro (2009) nepokládá čas strávený u počítače za rovnocenný se sledováním televize, protože jde o činnost spíše aktivní než pasivní - obsahuje značné možnosti pro učení emočním dovednostem, přesto konstatuje, že počítače nemohou nahradit láskyplné objetí nebo vůni hřiště, a přiklání se k potřebě omezování času dětí stráveného u počítače. Také podle staré moudrosti: „*Štěstí je vedlejším produktem vlastní činnosti*“ zastává Hájek (2008, s. 165) názor, že některé děti v současné době nahrazují ve svém volném čase vlastní aktivity a zážitky zástupnými příběhy virtuální reality, a tím se ochuzují o štěstí a radost z prožívání skutečných zážitků, z vlastních úspěchů při činnostech a z uspokojování svých základních lidských potřeb. Podle autora přispívají každodenní střety s realitou

a překonávání obtížných sociálních situací ke zvyšování sebevědomí dětí a jejich lepší orientaci v současném globálním sociálním prostředí.

1.1 Historie pojmu médium

Použití slova médium je možno chápat z několika hledisek a souvislostí. Význam slova médium ve spojitosti se vzájemnou komunikací vysvětlují autoři různě.

„Litteras in medium proferre - veřejně ohlásiti, ve veřejnou známost oznámiti.“

Pojem „**médium**“ pochází z latiny a má dva hlavní významy: Označuje v nejširším smyslu slova prostředek, prostředí, ale i „něco, co jde od někoho skrz střed k druhému, nebo veřejnost či obecné blaho“. Z čehož lze usuzovat, že „*médium je prostředí, které umožňuje z některých událostí kvůli obecnému blahu učinit střed zájmu*“, a tak hodně záleží na tom, jaká fakta, jaké události, a informace do médií vybíráme. Jejich prostřednictvím pomáháme vytvářet určitou stupnici hodnot, a tím usilujeme o obecné blaho společnosti (Hvížd'ala, 2005, s. 112).

Sak (2007, s. 58) interpretuje: „*Médiem je vše, co přenáší myšlenku či informaci od sdělovatele a co zprostředkovává sdělení. Svým způsobem je tedy i jazyk. Ve vlastním významu však za médium pokládáme prostředek, který stojí mezi sdělovatelem a příjemcem a umožňuje jejich komunikaci v jednom směru či obousměrně.*“

Průcha v Pedagogickém slovníku (2003) uvádí média jako prostředky, jimiž je realizována masová sociální komunikace, a přenášená sdělení přijímají anonymní a heterogenní adresáti. Sdělení od adresáta ke zdroji má však zpožděnou zpětnou vazbu.

1.2 Vývoj informačních a komunikačních médií

Média mají svoje dějiny, které jsou neodmyslitelnou součástí vývoje člověka a společnosti. Média, která nás obklopují, nazýváme komunikační. Přenášejí anonymní a otevřené množině příjemců informace. Je to druh sdělení, který umožňuje domluvit se s ostatními a proměňovat různá sdělení a jazyk tak, aby mu bylo rozumět v celém společenství lidí. (Hvíždala, 2005) Média nabízejí sdělení, která „*mohou informovat, vzdělat či bavit*“ (Mičienka, 2007, s. 18).

Komunikace se rozvinula se vznikem života člověka. Nástrojem v prvopočátcích dorozumívání v přírodním prostředí byly neartikulované zvuky, gesta, postoje těla. Později došlo prostřednictvím jazyka k rozvoji řeči. Tuto kódovou formu sdělení mezi účastníky komunikace nazývá Jiráček (2007, s. 17) jako „*primární komunikační média*“. Evoluce lidské společnosti a civilizace však potřebovala sdělení předávat i do vzdálenějších míst, většímu počtu lidí, v kratším časovém rozmezí a s potřebou uchovat zaznamenaná fakta co nejvěrněji a přenášet je dál i pro další generace. To bylo základem pro vznik a rozvoj veškerých technik, jejichž cílem je reprodukovatelným způsobem uchovávat smyslové dojmy. Tuto fázi označil Jiráček jako „*sekundární komunikační média*“. Jsou s ní spjaty dochované pravěké nástěnné kresby v jeskyních, hliněné tabulky, papyrus a později papír.

V další fázi hraje významnou roli vynález knihtisku, možnosti vydávání a uchovávání knih, novin a časopisů. S tím se zvyšuje gramotnost lidí, rozvíjí se věda, technika a industrializace civilizace.

Další etapa byla založena na objevu a rozmachu elektřiny. Vznikají techniky, s jejichž pomocí mohou být zaznamenávány a reprodukovány optické a akustické signály. Postupně se rozvíjí mechanické, analogové a digitální nahrávání posílaného sdělení. Objevují se významné technologické prostředky k přesunu sdělení (předchůdci posílů a signálního vysílání) – telegraf, telefon, dálnopis, film, rozhlas, televize.

V současnosti je rozvoj médií spojen s nástupem počítačů, internetu a digitálním propojením jednotlivých médií v **multimédia**. Vývoj jednotlivých etap se utvářel postupně ve velkém časovém rozmezí. Poslední, současná fáze se neustále

technologicky vyvíjí a žene kupředu k dalším inovacím v mediálním světě. Svými prostředky nabízejí multimédia svébytnou podobu komunikace velkému množství lidí, lidově řečeno „masám“ v jejich nejrůznějších sociálních prostředích a situacích. Sak (2007) pro ně našel pojmenování „masová média - **masmédia**“.

Další autor (Mičienka, 2007) dělí masová média na dvě skupiny:

1. „**Stará**“ **média** - zde mají lidé menší možnost podílu výběru sdělení, zpětné vazby a interaktivity - mezi ně patří noviny, časopisy, film, rozhlas a televize.
2. „**Nová**“ **média** - ta rozvíjejí větší zpětnou vazbu, dodávají příjemcům více informací a možnost aktivně se orientovat v nabízených sděleních nových informačních technologií. Nabídka je pestrá – jsou to vlastně varianty „starých“ médií. Patří sem internet, komunikační zdroje, digitální televize a další inovační technologie.

Podstata starých i nových médií zůstává stejná i ve vyvíjejícím se a měnícím se prostředí.

1.3 Mediální produkty a jejich vliv na psychický vývoj dětí

Aniž bychom si to uvědomovali, média a jejich produkty jsou samozřejmou a vlivnou součástí vývoje našich životů.

Vágnerová (2005) uvádí, že psychický vývoj každého jedince je determinován vzájemným ovlivňováním somatických, psychických a sociálních faktorů. Průběh psychického vývoje také závisí na individuálně specifické interakci vrozených dispozic a různých vlivů prostředí. V oblasti psychického vývoje dětí se Shapira (2009) zaměřuje na učení emočním dovednostem. Uvádí, že hlavní požadavky ve sledované oblasti splňují také vhodné počítačové programy. Obsahy programů stimulují emoční a myslící části mozku, zprostředkované opakování obsahu se stává potřebné pro vytváření nových nervových drah a samostatné učení se s pomocí programů proměňuje v interaktivní činnost. Programy také poskytují průběžné hodnocení a povzbuzování při plnění úkolů.

Mediálními produkty, jejich projevy a vlivy na psychický vývoj dětí i dospělých se zabývají autoři Jirák (2007) a Mičienka a kol. (2007). Za mediální produkty pokládají vše, co média prezentují ke vzdělávání, recenzi a rozptýlení. Může to být například výtisk novin a periodik, článek v časopisu, textová zpráva, rozhlasový či televizní pořad, seriál, soutěž, fotografie, film, křížovka, kniha, nahrávka na kompaktním disku, videokazetě, nahrávka písní na hudebním nosiči, reklama, internetové webové stránky, vysílací schéma pořadů. Média nabízejí obsahy mediálních produktů ve formě mediální produkce.

Mediální produkty se projevují v *reálném* vlivu na jedince a společnost. Podílejí se na podobě našeho každodenního života - dávají nám rytmus a inspirují nás k opakujícím se úkonům. Některé produkty přecházejí i do stadia rituálů, kterých se jen těžko vzdáváme. Podněcují nás k přemýšlení o světě a vlastním životě. Nabízejí vzory jednání a vzory sociálních rolí. Jsou významným zdrojem naplňování volného času. Posilují prožitek ztotožnění s celkem, skupinou. Jsou institucí, jež sděluje, jaké významy mají slova, obrazy, gesta nebo činy, které se používají v sociální praxi.

Všechny tyto poznatky jsou primárně transponovány z dospělých jedinců na děti vlivem vzájemné komunikace, předáváním zkušeností, hodnot, životním a v nemalé míře také výchovným stylem rodiny. Rodina by ze svého zřetele měla posilovat ty poznatky, které považuje za důležité, a potlačovat ty, které pro psychický vývoj dítěte významné nejsou.

Média se stávají významným socializačním institutem již od narození jedince. Výzkumná zkoumání dokazují, že média působí na vývoj dítěte a také ho mohou ovlivňovat již od prenatálního věku.

1.3.1 Vliv médií na jedince v prenatálním věku

Vágnerová (2005) v této souvislosti udává, že plod v posledním trimestru prenatálního života¹ dovede s matkou komunikovat pomocí signálů zvýšenou či sníženou intenzitou a frekvencí pohybů. Znamená to, že různě intenzivně reaguje na především taktilně-kinetické a sluchové podněty, které se k němu dostávají z okolí

¹ 7. - 9. měsíc vývoje plodu

v průběhu těhotenství. Podle výzkumů navozuje primární stimulaci plodu kontinuální vnímání hlasu a intonace jazyka matky a nejbližších členů rodiny, rytmus hudby, zvuky přírody, především moře a vody. Tyto podněty vedou k rozvoji určitých nervových spojení, která jsou důležitá k tomu, aby se novorozenec mohl po narození dobře vyrovnat s množstvím nových kvalitativních a kvantitativních podnětů.

K pozitivní stimulaci a k posílení emočního vývoje plodu jsou v současné době nabízeny relaxační programy na CD a DVD nosičích obsahující poslechové skladby, které svým obsahem mohou plod ovlivňovat. Poslech živé, předimenzované hudby je pro dítě stresující a může ji vnímat temperamentnějšími projevy, naopak tichá relaxační hudba jej může činit poklidným.

2 Děti a mládež v zajetí médií a jejich ochrana

Všichni jsme v průběhu života víceméně manipulováni nepřetržitým tlakem celého komplexu médií. Životy našich dětí a mládeže však probíhající technická revoluce utváří způsobem, který si naši předkové ani nedokázali představit. Podle sociologů D. Offera, R. Atkinsona aj. (Jedlička a kol., 2004) masmédia umožňují vytvoření univerzální celosvětové kultury mladých lidí. Při výzkumech² našli u mladých lidí podobné společné hodnoty, postoje, pocity o sobě, rodině a přátelích. Výsledky výzkumu zakončili konstatováním: „*Moderní teenager je produkt technické revoluce... Tato generace teenagerů je zřejmě první, jež má zkušenost se světovou kulturou, a je asi první, která má reálný pocit vazby s vrstevníky na celém světě.*“

2.1 Nové formy komunikace

Pod vlivem médií se mění i kvalita komunikace. Stává se primitivnější, rozrůstá se přibližné vyjadřování, psaný i mluvený projev je vulgárnější a agresivnější. V tomto směru se mění také formy chování dětí a mládeže.

S využíváním informačních a komunikačních technologií narůstá také výskyt nebezpečných komunikačních jevů, s nimiž se děti mohou setkávat.

2.1.1 Mediální manipulace a reklama

Nejvíce pozorovatelným nástrojem manipulace se pro děti a mládež stávají obsahy médií. Reklamy nabízejí ve velké míře schémata životního stylu, názorů, postojů, mínění a hodnot, se kterými se děti ztotožňují a vnímají je jako danou realitu. Děti berou jako samozřejmou věc vybavení značkovým oblečením, hračkami, technologickými novinkami pro pobavení a vzájemnou komunikaci. Pokud jsou ještě navíc podporovány dospělými k materiálnímu způsobu života, úroveň jejich života z psychologického hlediska klesá.³

² OFFER, D.; OSTROV, E.; HOWARD, K.; ATKINSON, K.: *The Teenage World: Adolescent Self-Image in Ten Countries*. New York, Plenum, 1988 - Výzkum 6 000 mladých lidí z deseti zemí

³ HÁJEK, B., Ped. F. UK Praha, Pedagogika volného času, přednáška dne 14. 10. 2009, 2. ročník

2.1.2 Kyberšikana

Kyberšikana (cyberbullying) je pojem poměrně nový. Za kyberšikanu považujeme úmyslné, opakující se nepřátelské chování s cílem někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků, zejména internetu - prostřednictvím e-mailů, chatů, komunitních sítí (nejčastěji You Tube, Facebook), webových stránek a textových a obrazových zpráv z mobilních telefonů. Na rozdíl od klasické šikany je kyberšikana mnohem zrádnější. Jednotlivec nebo skupina útočí takovým způsobem, že se oběť může jen stěží bránit. Je nesnadné útočníka odhalit. Pronásleduje své oběti kdykoli a kamkoli. Rychlému šíření tohoto problému napomáhá, že neexistuje dostatečná kontrola, a že ne všichni rodiče a pedagogové jsou obeznámeni s možností a riziky technických vymožeností.

Jedná se o:

- Posílání krutých, vulgárních či výhružných SMS zpráv.
- Vystavení pornografických fotografií s tváří oběti na webu a rozesílání pomocí e-mailu, Facebooku.
- Filmování, fotografování a posílání pořízených záběrů spolužákům, veřejnosti.
- Vytváření webových stránek, na kterých se objevují příběhy, karikatury, fotky, vtipy, říkadla, které oběť zesměšňují a ponižují.
- Klamavé odesílání obtěžujících zpráv, fotografií, videí z poštovního programu jménem oběti.

V prostředí školy může kyberšikana mít souvislosti s problematickými sociálními vztahy ve třídním kolektivu (Dobrava, UN 8/2010 s. 7).

2.1.3 Kybergrooming

Kybergrooming (child grooming) je internetový fenomén, který se vyznačuje manipulativními technikami a postupy útočníků na internetových diskusních fórech s cílem získat falešnou důvěru dětí a mladistvých za účelem osobního setkání. Výsledkem schůzky často bývá sexuální zneužití, případně jiný typ patologického chování.

V zájmu korektního psychosociálního vývoje dětí a mládeže je nejúčinnější obranou prevence. Ta je představována dobrou informovaností pedagogů i žáků. Významné je také integrování těchto témat do vzdělávání v rámci školních vzdělávacích programů. Začleněním této problematiky do edukace a do preventivního programu školy by pedagogové měli žáky poučit o důležitosti ochrany vlastní identity, o možnosti používat softwarové blokace a informovat je o tzv. právu na ochranu osobnosti a v případě ohrožení o možnosti podání trestního oznámení. (Kopecký, 2009).

2.2 Legislativa a instituce zajišťující práva a ochranu dětí a mládeže v kontextu mediální výchovy

Hájek a kol. (2008, s. 11) udávají, že „*systém aktivit a institucí všech forem vzdělávání chápeme jako součást sociální struktury*“. Sociální struktura specifikuje uspořádání působnosti uvnitř politického a společenského systému a jejich mechanismů řízení, promítající se jak do národní, tak i do mezinárodní legislativy a také do institucí působících mezi dětmi a mládeží. Pojetí i vývoj sociální struktury mají přímý rostoucí vliv na reálnou situaci, na výchovné zhodnocování a na podmínky vytvářené pro uskutečňování volného času dětí a mládeže. Tento vliv se následně promítá do dokumentů a legislativních opatření zajišťujících realizaci systému volnočasových aktivit v kontextu s mediální výchovou.

Z dokumentu **Úmluva o právech dítěte OSN z r. 1989** vyplývá, že každému dítěti má být dána příležitost k účelnému naplňování volného času.

Mičienka a kol. (2007, s. 8) uvádí: „*Masově mediovaná produkce se stala natolik významnou, že vztah k ní je zmíněn i v Chartě práv dítěte OSN z roku 1989. Tam se v článku 17 praví, že členské státy vnímají významnou funkci, kterou nesou masová média, a že budou zajišťovat, aby dítě mělo přístup k informacím a materiálům z množství národních a mezinárodních zdrojů, zvláště takových, které jsou zaměřeny na jeho sociální, duchovní a morální blaho a fyzické a duševní zdraví.*“

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v koordinaci s ostatními státními resorty realizuje ve svěřených oblastech v dokumentu **Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013** (MŠMT 2006) podporu a péči

o dynamicky se rozvíjející složku obyvatel České republiky - mladou generaci. Zde se vláda České republiky zabývá volným časem dětí a mládeže jako sociologickou, ekonomickou a pedagogickou kategorií. Také si uvědomuje, že mladá generace je ve značné míře manipulovatelná médii a přejímá názory a postoje médii vyprodukované. Koordinátorem tvorby Plánu aktivit ve prospěch dětí a mládeže na léta 2007 - 2013 je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Spolu s ostatními resorty tvoří stálou pracovní skupinu.

Působení státu na děti a mládež má být adresné a diferencované ve dvou rovinách:

- 1. Stát podporuje** státní orgány a nestátní neziskové organizace, vytváří podmínky k participaci mládeže, vede skupiny mládeže k aktivitám v duchu cílů vzdělávací politiky dětí a mládeže. Vydává opatření ve prospěch řešení problémů ohrožujících mladou generaci i pro inovativní programy.
- 2. Ochrana státu** nastupuje vždy tam, kde jedinec není schopen čelit negativně působícímu prostředí a negativním společenským jevům. Stát k ochraně dětí a mládeže využívá kromě svých nástrojů také podporu a spolupráci orgánů veřejné správy, obcí, nestátních neziskových organizací, dalších institucí pracujících ve prospěch dětí a mládeže, ale také mezinárodní spolupráci s organizacemi pro děti a mládež.

Nástroje, které státní orgány uplatňují, jsou především právní normy, ekonomické nástroje, aplikace výzkumné činnosti, účelný informační systém a personální politika (výběr, příprava a další vzdělávání pracovníků).

V tematické oblasti *Mládež a sociálně patologické jevy* se v oddílu *Role médií v socializaci a sociální zrání dětí a mládeže* pracovní skupina ministerstva zabývá pedagogikou volného času a jejím reflektováním médií jako prvku životního stylu dětí, riziky médií a produkovanou virtuální realitou. Z oblasti *Mládež a média* uvádím některé stanovené cíle - podpora pravidelné informovanosti v médiích o pozitivních příkladech ze života dětí a mládeže a iniciativ vytvářejících účinný vliv s cílem ochrany dětí a mládeže před negativními vlivy médií.

Mezi právní předpisy České republiky, které se vztahují se k této oblasti, patří například **Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.**, který se v § 205 zabývá problematikou zveřejňování, nabízení a možnosti zneužití dětí v pornografii - v písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické podobě a v místech, která jsou přístupná dětem. Dále **Zákon č. 231/2001 Sb. O provozování rozhlasového a televizního vysílání.** V paragrafu č. 5 a 6 mají provozovatelé povinnost zajistit, aby vysílané pořady neobsahovaly podprahová sdělení. Dále jsou povinni dbát na to, aby v době od 6. do 22. hodiny nebyly v těchto médiích vysílané produkty a reklamy, v nichž vystupují děti, nebo které náleží dětem a propagují chování ohrožující jejich zdraví a psychický nebo morální vývoj (Říčan, 1995).

Souhrn pravidel a další informace k bezproblémovému využívání internetu k zábavě a ke společné komunikaci se světem zajišťuje **Listina dětských práv na internetu.**⁴ Práva, která by měla být respektována dětmi i dospělými:

- 1. Mám právo bádát, učit se a užívat si na internetu všechny dobré věci pro děti.*
- 2. Mám právo uchovávat veškerou informaci o sobě v tajnosti.*
- 3. Mám právo, aby mne nikdo neobtěžoval a netrápil.*
- 4. Mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám nebo kterým nevěřím.*
- 5. Mám právo nevyplňovat na internetu formuláře a neodpovídat na otázky.*
- 6. Mám právo vždy požádat rodiče nebo vychovatele o pomoc.*
- 7. Mám právo nahlásit každého, kdo se podle mého názoru chová divně nebo dává divné otázky.*
- 8. Mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci.*
- 9. Mám právo, aby mi lidé na internetu prokazovali respekt.*
- 10. Na internetu mám právo cítit se bezpečně a být v bezpečí.*

Desatero bezpečného internetu, dokument zpracovaný podle ICRA - sdružení pro hodnocení obsahu internetu, napomáhá k bezpečnosti a zodpovědnosti dětí a mládeže

⁴ Srov.: Saferinternet

při využívání elektronických komunikačních serverů nabízených internetem. Děti bychom měli seznámit s hlavními body:

1. *Nezapomeň, že inteligentní uživatel internetu je opatrný.*
2. *Nedávej nikomu adresu ani telefon! Nevíš, kdo se skrývá za obrazovkou.*
3. *Neposílej po internetu svoji fotografii, nesděluj svůj věk.*
4. *Udržuj heslo své internetové schránky v tajnosti, nesděluj ho ani kamarádovi.*
5. *Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární e-maily.*
6. *Nedomlouvej si s nikým schůzku po internetu, aniž bys o tom řekl alespoň jednomu z rodičů.*
7. *Pokud tě nějaký obrázek nebo e-mail šokuje, okamžitě opusť webovou stránku.*
8. *Svěř se dospělému, pokud tě internet vyděsí nebo přivede do rozpaků.*
9. *Nedej šanci virům. Neotevírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.*
10. *Nevěř žádné informaci, kterou na internetu získáš.⁵*

Na rozvoji integrace a spolupráce českých organizací zastupujících zájmy dětí a mládeže v Evropské unii se velkou měrou podílí **Česká rada dětí a mládeže**, která byla v dubnu 2010 přijata za člena Evropského fóra mládeže.⁶ Jejím posláním je podporovat vhodné podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj, mimoškolní výchovu a volnočasové aktivity dětí a mládeže.

Mediální výchovou se na mezinárodní úrovni v rámci Evropské unie zabývala na svých jednáních **Mezinárodní konference „Evropa přátelská dětem“**. Dokument „Média a děti“ obsahuje doporučení, že mediální výchova dětí musí být doplněna zásadní mediální výchovou a informovaností rodičů a dospělé populace. Konference se konala v roce 2009 v Praze.⁷

⁵ Srov.: Saferinternet

⁶ Srov.: Econnect 2010

⁷ Srov.: EU 2009. CZ

3 Média jako vzdělávací a socializační prvek

3.1 Média v kontextu vzdělávání

Součástí celoživotního vzdělávání lidí je kromě formálního a neformálního vzdělávání také vzdělávání informální. Informální vzdělávání znamená celoživotní proces získávání znalostí, osvojování dovedností a postojů z každodenních zkušeností, z prostředí a kontaktů mezi lidmi. Probíhá v rodině, mezi vrstevníky, ve volném čase, při cestování a spotřebě mediálních produktů (Průcha, 2003, s. 84).

Prvotními médii uplatňovanými v oblasti vzdělávání byly knihy, noviny a časopisy. Přinášely zdroje aktuálních informací. Dalším přínosem pro vzdělávání se stalo nejprve rozhlasové, později televizní vzdělávací vysílání pro děti a mládež. Tyto vysílací relace jsou však v současnosti postupně překrývány využíváním informačních a komunikačních technologií a jejich nových vzdělávacích forem - počítačových programů a internetovým vzdělávacím programem e-learningem. Elektronická vzdělávací média vcházejí digitalizací do nové etapy, která může znamenat pokrok v jejich následujících vzdělávacích funkcích. K posunu však může dojít jen za předpokladu, že při využívání nových technologií budou mít kompetentní pracovníci veřejnoprávních médií odpovídající pedagogickou a didaktickou úroveň dovedností (Sak, 2007).

„Předání poznatku mezi sdělovatel a příjemcem v komunikační události je počátkem vývoje socializace poznání, na jehož konci v současnosti stojí gramotnost české populace.“ (Sak, 2007, s. 119). Pro dnešní generaci dětí je nemyšlitelné, že by neuměly manipulovat s počítačem, využívat internet a další komunikační technologie (mobilní telefon, videokamera, webkamera, MP 3 přehrávač atd.). Vnímají to jako potřebu nezbytného vybavení pro život v současné komputerizované společnosti, kde je vše propojeno komunikační „sítí“. Vyhledat informace v knize mohou v digitalizovaných knihovnách, vybírat zboží a nakupovat v internetových obchodech z pohodlí domova, platit účty přes elektronické bankovníctví, rozvíjet kontakty se světem a také např. zvládat jednání s institucemi státní správy.

Nová pojetí a obsahy vzdělávání s sebou přinášejí různé způsoby edukace prostřednictvím médií. Pro soudobé všeobecné vzdělání nestačí jen umět zacházet s novými technologiemi multimédií, které nepochybně přispívají ke zkvalitnění, modernizaci a efektivitě výuky na školách. U učitelů a vychovatelů je důležité získat dostatečné kompetence pro využívání těchto technologií k efektivnímu rozvíjení vědění a dovedností dětí a mládeže z hlediska mediální výchovy. To znamená umět u dětí a mládeže rozvíjet kritický vztah k médiím, učit je média vybírat a třídit, umět uspořádat a hodnotit informace, vytvářet si svůj úsudek a na jeho základě umět jednat.

To vše především předpokládá aktivní a inovativní přístup pedagogů v zavádění nového způsobu pojetí edukačních procesů s využitím informačních a komunikačních technologií, s ohledem na individuální a věkové zvláštnosti dětí a mládeže. A to i přesto, že někteří pedagogové i veřejnost média kritizují pro jejich negativní ovlivňování hodnotové orientace, pro vyhýbání se náročnému myšlení a pro absenci rozvoje komunikace a fantazie dětí a mládeže (Sak, 2007).

Zajímavou myšlenku o poslání soudobé školy zastává ve svém pojednání Kopřiva a kol. (2007, s. 255) „Škola je v dnešním „informačním světě“ již do značné míry nahraditelná ve své vzdělávací funkci, protože postupně přestala být jediným široce dostupným zdrojem informací, jak tomu bylo dříve. Naopak ale nesmírně vzrostla její socializační funkce“. Učitelé a vychovatelé tedy v tomto pojetí nebudou jen informačním zdrojem, ale stanou se „navigátory“, tedy pomocníky, kteří dovedou poradit kde a jak informace vyhledávat a zpracovávat.

3.2 Socializace dětí ve vztahu k mediální výchově

Průcha a kol. (2003) pojem **socializace** obecně představuje jako celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se do společnosti. Dále uvádí, že mezi hlavní činitele sociálního učení, sociální komunikace a interakce patří rodina, škola, skupiny vrstevníků a přátel, masmédiá a práce.

Socializační proces probíhal v minulosti v životním prostoru přirozeného světa, do kterého postupně pronikala mediální a virtuální realita. „*Média se stávají významným*

socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec.“ (VÚP Praha, 2004)

S nástupem nových informačních a komunikačních technologií do života společnosti, se vznikem kyberprostoru a s utvářením virtuální reality, se proměňuje nejen kvalita procesu socializace, ale rovněž sociální zrání. *„Základem pro virtuální sociální zrání je počítačová gramotnost. Součástí virtuální sociální znalosti jsou znalosti, dovednosti, normy a kompetence virtuální komunikace a jednání, emoce, hodnoty, sociální normy, postoje.*“ (Sak, 2007, s. 257)

V současné době je možno k socializaci přistupovat podle Slobody (2006) z různých rovin. Ve svém pojednání uvádí, že jedinec při socializaci není jen pasivně a bez možnosti obrany formován, nýbrž je aktivní a vyvíjí se mezi ním a socializačními faktory v rodině i ve škole vzájemná interakce. Spočívá v aktivním vybírání mediálních produktů a znalostí, v zacházení s nabízenými obsahy a jejich následovným recipováním - selektivním vnímáním, v úpravě předkládaných realit podle svého smýšlení, svých potřeb a v přirovnávání získaných informací svým zkušenostem.

Do světa, který je ve velké míře již mediálně a virtuálně tvořen, se děti fakticky již rodí. Multimediální svět je obklopuje a zahlučuje množstvím informací vytvořenými slovy, zvuky, obrazy, hypertexty a dalšími produkty. Děti a mládež mají možnost volby individuálních témat a časového rozměru využití technologií. Využívají interaktivního celoplanetárního propojení s ostatními uživateli, mohou být samotnými autory nebo se mohou podílet na tvorbě společných produktů v kyberprostoru (Sak, 2007).

Tyto všechny aspekty je možné akceptovat. Jsou pro jedince iniciující a mají na ně v socializaci nesporně i pozitivní vliv. Poskytují mu nevyčerpatelné informace o reálném i virtuálním světě, nabízejí mu vzory hodnotových orientací, sociálních rolí a jednání. A pokud i vidí, zda dané jednání je, nebo není odměněno, tak poskytují i zástupné zpevnování. Rovněž dodávají možnosti k přemýšlení o vlastním bytí ve společnosti.

V negativním smyslu jsou ale média mnohdy využívána na úkor společné komunikace a prožívání společných zážitků mezi členy rodiny nebo ve skupině

vrstevníků. Nabízejí přístup k nevhodným a v některých případech až k životu ohrožujícím informacím a také mohou vést k postupné izolaci ze společnosti. Jako příklad uvádí Sak (2007) případ dítěte, které se stalo vlivem médií a výchovy natolik odcizené přirozenému světu, že při prvním setkání se živým zvířetem žádalo dospělého o ovladač, jímž by mohlo se zvířetem manipulovat.

Negativní vlivy multimédií a virtuálního světa na děti a mládež je tedy nezbytné vhodným výchovným působením usměrňovat a redukovat. Nestačí jen dodávat informace o médiích. Je třeba trénovat kognitivní dovednosti dětí a mládeže a zároveň působit i na jejich postoje a volní procesy (Šedřová, 2009).

4 Mediální výchova - výchova pro koexistenci s médii

Podle Šedřové (in. Průcha, 2009) můžeme hledat počátky mediální výchovy v první polovině 19. století. Vznikla na základě potřeby ochránit děti před nežádoucími účinky tehdejších mediálních produktů a jejich prezentovaných obsahů. Následujícím rozvojem moderních komunikačních technologií a informační společnosti se objevil další nový impulz - potřeba předávat dětem dovednosti a schopnosti vyhledávat potřebné a relevantní informace v nepřehledném množství nabídek a naučit se je kriticky zpracovávat. První aspekt mediální výchovy vysvětluje autorka jako ochranný, druhý aspekt jako užitný.

Obsahy prezentované mediálními produkty nebývají obvykle primárně určeny k edukaci a socializaci, nýbrž k zábavě a reklamě. „*Děti se skrze média učí, aniž by to producenti mediálních obsahů zamýšleli a aniž by za to nesli nějakou odpovědnost.*“ (Šedřová, 2009, s. 788). Další socializační instituce - rodina a škola, které jsou ze zákona za výchovu dítěte odpovědné, mají tudíž nesnadný úkol vyrovnávat se s těmito situacemi.

Výše uvedené situace lze dále rozvést. Adámek⁸ charakterizuje hlediska poměru sil a vnímání mediálních obrazů dětmi také takto: „*Pokud si představíme rozhraní mezi vědomím dítěte a obrazovkou jako frontovou linii, pak je na straně dítěte, které sleduje televizní obrazovku či displej počítače, jedna nepoučená, nezformovaná, spontánně jednající a důvěřivá dětská duše a v protipólu v televizní obrazovce či displeji počítače stojí v plné síle působící vědecko-výzkumný potenciál vědeckých a výzkumných pracovišť a psychologů.*“ Obsahy mediálních produktů působí na dítě obrazem, světlem, hlasem, zvukem, akčními střihy, napětím a dalšími nástroji k ovlivňování psychiky jeho osobnosti. Tím se média stávají hlavním dodavatelem emocí, jsou schopny ovlivňovat názory dětí, nabízejí pohledy na určitý životní styl a životní role ve skupině, ve společnosti. Jak v zábavě, zpravodajství, dramatické tvorbě, tak i v reklamě jsou dominantní sdělení, která vyvolávají pocit ohrožení, strach či nejistotu z budoucnosti, o zdraví, finance a jistotu domova. Pokud se jedná o počítače, tak pak

⁸ Srov.: Ing. M. Adámek - osobní korespondence

převládá vše, co dítěti umožňuje nabytí pocitu převahy, fyzické výhry nad soupeřem aniž by dítě samo podstoupilo sebemenší riziko reálného neúspěchu. Dále zprostředkovávají sdělení, která dítěti umožní kompenzaci nenaplněných sociálních potřeb (social networking, face book, skype), virtuální kompenzaci komplexů, úzkostí, sníženého sebehodnocení. V dalším sledu následují prostředky, které umožňují malému divákovi prožití dojetí a soucitu. A v posledním sledu nabízejí sdělení, která si na základě mediálních výzkumů přejí diváci, tj. informace k poučení a poznání, popřípadě varování před riziky sociálně patologických jevů. Stupeň rizika ohrožení, anebo naopak následující ochrana dítěte se samozřejmě odráží především na kontrole sledovaných obsahů rodinou a ostatními činiteli socializace, na osobním příkladu rodičů, hodnotové orientaci a životním stylu rodiny.

V současné době se tedy jeví jako nezbytné vědomě napomáhat dětem k získání mediální kompetence v zájmu jejich kvalitního psychického a kognitivního rozvoje.

V této souvislosti se shodují s uvedeným pojednáním Buermann (2009), že výchova k mediální kompetenci by měla začínat u dětí ještě před konzumem a praktickým používáním médií. To je však v případě, kdy televizor v domácnosti slouží nepřetržitě jako kulisa, rodiče nechávají malé děti telefonovat nebo ovládat dostupné informační technologie, obtížně splnitelné.

„Média jsou tak složitým společenským jevem, že na jeho poznání a zvládnutí je třeba systematické a stále hlubší přípravy.“ (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 7) Mediální výchova jako vzdělávací obor se v České republice teprve zabydluje. Proto je nutné, aby si pedagogové nejprve sami osvojili představy o fungování masových médií ve společnosti, seznámili se s významnými tématy z této oblasti a naučili se využívat základní metodické, teoretické a didaktické přístupy k této netradiční výuce.⁹

Pedagogové, kteří by chtěli do svých edukačních aktivit včlenit přípravu k „životu s médii“, mají možnost v rámci dalšího profesního vzdělávání využívat nabídek akreditovaných seminářů nebo se mohou dále vzdělávat formou distančního studia na vysokých školách v oborech aplikovaných pedagogických disciplín se zaměřením na

⁹ Srov.: Respektinstitut - Mediální výchova pro „mediální vychovatele“

tuto problematiku. Tématem školní mediální výchovy se intenzivně zabývají vědecká a univerzitní pracoviště (např. Centrum mediálních studií FSV UK (CEMES 2001) nebo Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání PedF UK (Hájek, 2004/12).

4.1 Struktura mediální výchovy

4.1.1 Principy mediální výchovy

Mičienko a kol. (2007) shrnuje problematiku fungování, obsahů, vlivů a role médií ve společnosti do bodů, které tvoří půdorys mediální výchovy. Z těchto principů bychom měli vycházet při výchově mediální gramotnosti dětí a mládeže.

- Sdělení v médiích má vlastní zákonitosti - svět se v nich neodráží jako ve skutečnosti, ale média jej prezentují podle svých vlastních potřeb a postupů.
- Všechna mediální sdělení jsou na cestě k příjemcům zestručněna, zjednodušená a vytříděna tak, aby vyhovovala určitému účelu mediální instituce. Účely nemusí být zřejmé na první pohled (fiktivní a reklamní obsahy pořadů a zpravodajství).
- Příjemci nemusí být jen pasivní jedinci, ale měli by si aktivně vybírat z nabízených obsahů mediálních produktů a získané informace ověřovat.
- Média se velkou měrou podílejí na utváření životního stylu, ovlivňují způsob naplnění volného času a mají vliv na utváření politického i kulturního života ve společnosti.
- Různé typy obsahů, které média nabízejí, si opakováním vytvářejí vlastní výrazové prostředky, které mají určitý význam při jejich působení na příjemce.
- Média mají svoji strukturu, svůj vývoj a stanovená pravidla fungování, zákonné normy a pravidla v určování, co je pro příjemce vhodné.
- Média fungují jako produkční podniky s promyšlenou součinností práce, orientující se na zajištění zisku a ekonomické přežití. Výrazný podíl příjmů získávají z reklam, proto se primárně podřizují jejich vřazování do obsahů jednotlivých produktů.

4.1.2 Cíle mediální výchovy

Jedním z obecných cílů mediální výchovy je socializace vedoucí k mediální gramotnosti - základní kompetenci jedince pro život v informační společnosti. Hlavním zdrojem působnosti mediální výchovy jsou děti a mládež, u nichž proces socializace probíhá nejsilněji. (Sloboda, 2006) Základní úrovně mediální gramotnosti dětí lze podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) dosáhnout prostřednictvím nabídky základních vědomostí a dovedností z oblasti mediální komunikace a vlastní práce s médii.

„Cílem mediální výchovy by mělo být vypěstování souboru dovedností (kompetencí), které podporují schopnost dítěte vyrovnat se s jakýmkoliv typem mediálního sdělení - tj. využívat informací z médií, analyzovat je, vyhodnotit je a umět je využít.“ (Hájek, 2004, s. 15)

Mediální výchova by měla formovat kritický pohled jedince na mediální obsahy z hlediska věrohodnosti informace a záměrů autora. Konzumenti s mediální průpravou se dovedou v nabídce mediálních produktů dobře orientovat a jsou schopni rozlišit, které produkty je vhodné brát na vědomí a kterým je lépe se raději nevěnovat.¹⁰

4.2 Mediální gramotnost - od dovedností a schopností k mediální kompetenci

Každodenní záplava informací je v současnosti už tak veliká, že nikdo není schopen všechny tyto informace přijmout, natož ještě vyhodnotit a zpracovat. Tak jako je v dnešní době nedílnou součástí vzdělání počítačová gramotnost, měly by děti mít možnost získat i gramotnost mediální.

„Žijeme ve věku informací. Lidé by proto měli vědět, jaké jsou cesty informací k nim. Kdo je vybírá, zpracovává a zařazuje do médií. Mediální gramotnost je součástí kompetentnosti člověka. Zahrnuje složky znalostí a dovedností.“

¹⁰ Srov.: Respektinstitut - Mediální výchova pro „mediální vychovatele“

Mezi znalosti řadíme především znalost legislativy, historie, teorie žánrů, specifčnost jednotlivých médií (periodický tisk, rozhlas, televize, internet), fungování reklamy a manipulačních praktik masových médií.

Mezi dovednosti by měla patřit analýza obsahu médií, jejich kritické hodnocení, aktivní tvorba v malých školních časopisech či audiovizuálních vysíláních (Verner, 2007). Mediální gramotnost v obecné rovině obsahuje poznání o roli a fungování médií ve společnosti, povědomí o předpokládaných vlivech na osobnost jedince a historickém vývoji médií, který předcházal dnešní informační společnosti.¹¹

4.3 Mediální výchova jako průřezové téma Rámcového vzdělávacího programu a vzdělávacího programu v primární škole

Problematika masových a síťových médií, jejich role v každodenním životě, a rovněž jejich vliv na rozhodování a formování postojů a názorů dětí a mládeže se stává stále zřetelnější a vyhraněnější oblastí všeobecného vzdělávání, proto se konstruuje potřeba vytvoření nové svébytné kompetence - osvojení schopnosti dětí a mládeže „žít s médii“. (Mičienko, 2007)

„Aby děti zvládly zahlcení médii, měla by se stát součástí vzdělávání i mediální výchova.... Mediální výchova se snaží orientovat mládež k tomu, aby uměla využívat média pro své sebevzdělávání, ale zároveň aby uměla kriticky filtrovat prezentované informace a byla rezistentní vůči negativním vlivům médií.“ (Hájek, 2004, s. 14)

Od roku 2000 se proto stává mediální výchova jedním z průřezových témat nově vznikajícího RVP ZV, koncipovaného Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze, který se stává na základě § 44 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání dokumentem vymezujícím výsledky vzdělávání a souhrnem učiva k jejich dosažení.

Od školního roku 2006/2007 mají školy povinnost, na základě podkladů tohoto dokumentu, odvozovat vlastní školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), do kterých

¹¹ Srov.: Respektinstitut - Mediální výchova pro „mediální vychovatele“

začleňují i okruhy aktuálních globálních problémů (Hájek a kol., 2007; Skalková, 2007; Mičienka, 2007).

Na dosažení kompetence v oblasti mediální výchovy se podílí tradiční vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět, v oblasti jazyků a jazykové komunikace, výchovy k občanství, informační a komunikační technologie, umění a kultury a v dalších specializovaných výchovně-vzdělávacích aktivitách. Mediální výchova se tudíž může realizovat buď samostatně, nebo jako součást jiných předmětů a aktivit (Mičienka, Jiráček, 2007, s. 10).

5 Volný čas a média

5.1 Kritéria volného času

Ve volném čase může být člověk sám sebou, může rozhodovat o svých aktivitách, být aktérem svého rozvoje a seberealizace. S různými nabídkami jak trávit volný čas přicházejí v současnosti k dětem i dospělým programy televize, internetu i dalších médií. Záleží jen na každém z nás, zda své zájmy ve volném čase uspokojíme ve spojitosti s médii, či nikoli. Zájmy, které jsme dříve realizovali v řadě zájmových organizací a v různém čase, můžeme v současnosti pomocí počítačových programů a internetu uspokojovat sami v pohodlí domova. Tím se ale ztrácí možnost sociální komunikace a člověk se odsuzuje k možné komunikační izolaci (Buermann, 2009, s. 46).

„Volný čas není doba zahálky a pasivity, ale naopak kvalitativně nová potencialita homo sapiens, objevující se souběžně s osvobozováním se od permanentních aktivit nutných k přežití. Volný čas je potencialitou a prostorem vznikající a rozvíjející se lidské subjektivity, rozvoje myšlení, kreativity, filozofické reflexe a vnášení lidské subjektivity do vnějšího prostředí.“ (Sak, 2006)

Životní podmínky člověka se výrazně změnily. *„Komeracionalizace kultury, nástup masové kultury a nové technologie velmi rychle proměňují volný čas a kulturní život lidí.... S životem současné mládeže je spojena virtuální zkratka, interaktivita a hudba podle vlastního výběru.“ (Sak, 2007, s. 145)*

Čas věnovaný zálibám má, v porovnání s minulostí, zcela jinou podobu i kvalitu. Díky moderním technologiím vznikají nové volnočasové aktivity: fotografování, filmování, grafika, animace, programování, poslech a skládání hudby, nákupy, výměna informací - mobil, e-mail a nové formy skupinové komunikace.

5.2 Média a volný čas dětí

Tradiční i nová elektronická média se stala důležitou součástí života a aktivit dětí a mládeže. V jejich volném čase se uplatňují v nebyvalém obsahu s velkou razancí a účinností. *„Jsou individuálním i hromadným způsobem realizace volného času, který*

mezi nimi působí bezprostředně i zprostředkovaně, v rámci země i v širokém mezinárodním kontextu. Přinášejí informace o světě; podněty a inspirace pro praktické jednání; stávají se oblastí zájmové činnosti dětí a mladých lidí, která jim umožňuje novými způsoby účastnit se na mediální tvorbě a životě společnosti.“ (Hájek, 2003, s. 98)

V kontextu s výchovou dětí mohou dospělí také získávat z médií důležité informace týkající se problematiky výchovy a vzdělávání, využívání volného času dětí a mládeže, námětů pro zájmové činnosti, subjektů pracujících s dětmi a mládeží, právních předpisů, psychohygieny a prevence sociálně patologických jevů. Popřípadě jim média přinášejí další zajímavá sdělení z oblasti školství i na mezinárodní úrovni.

Problematikou volného času a role médií v socializaci a sociálním zrání dětí a mládeže dětí a mládeže se zabývá státní správa v Konceptci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013. V tomto dokumentu jsou začleněny problémy týkající se mladé generace vyplývající z výzkumů, základní východiska, návrh, tematické oblasti, rozpracování, finanční zajištění naplňování a řízení a kontrola plnění koncepce.

5.3 Ovlivňování volného času a mediální výchova v rodině

Média nalezla pevné místo ve společnosti i v rodinách. V současnosti jsou rozdíly mezi různými sociálními prostředními (vesnice - malé město - velkoměsto) vyrovnávány sjednocenými tendencemi spjatými s rozvojem elektronických médií. (Hájek, 2003) Záleží především na tom, jak si rodina nastaví priority hodnot a jakým příkladem je pro své děti při konzumaci informačních a komunikačních technologií a při způsobu využívání individuálního i společného volného času.

Říčan (1995) informuje, že velkou zodpovědnost vůči zdravému vývoji dětí při jejich spotřebě mediálních produktů mají rodiče. Měli by nejprve zajišťovat výběr toho, co dětem prospívá. Později děti naučit, aby si samy dovedly produkty správně vybírat a v neposlední řadě je vést ke kritickému, inteligentnímu diváctví, protože kritický odstup zeslabuje škodlivé působení produktů. Tentýž autor (s. 45) vystihuje pojetí podstaty veškeré výchovy. Uvádí, že „*nadbytečnou nebo škodlivou mediální zábavu,*

podobně jako jiné příjemnosti pochybné hodnoty, můžeme dětem snadno odepřít, jestliže jim to vynahradíme něčím, co většina dětí v běžných rodinách postrádá: vřelý zájem rodičů, dostatek rodičovského času, společné rodinné podniky... A také to, že ho bereme vážně, že mu nasloucháme, snažíme se mu porozumět, že v něm vidíme bytost nekonečné ceny, která nám byla svěřena.“

Podle Buermanna (2009) si mnoho mladých lidí zvyklo na neustálé akustické podbarvení – ráno začínají radiobudíkem, při snídani poslouchají rádio nebo se dívají na ranní program v televizi, cestou do školy i zpět domů poslouchají z mobilních přehrávačů hudbu, telefonují, navštěvují ozvučovaná obchodní a sportovní centra, večer opět usedají k televizi ke zprávám a k filmům podbarveným podmanivou hudbou a k počítačům, kde hrají hry s věrně simulovanými zvuky prostředí a s akčními situacemi. Uvádí, že permanentní zvuková kulisa se stává nejen v rodině, ale i v jejím okolním prostředí zvykem, a tak je každý okamžik ticha výjimkou. Důsledkem se stává, že z opakovaně nabízené zvukové i obrazové kulisy jedinci vědomě přijímají jen nepatrnou část sdělení. To však neznamená, že by na ně zbytek nepůsobil. Opakované informace ve formě reklamních sdělení a sloganů ovlivňují nevědomě jejich spotřebitelské chování nebo si je automaticky a velice živě vybavují, když vidí dotyčný produkt. Navíc při permanentním příjmu těchto kulis dochází k nedostatečnému vzájemnému vnímání rodinných příslušníků a z toho vyplývající prožívání nedostatku pozornosti.

Vnímání druhými je nepostradatelným faktorem vývoje osobnosti jedince. Na základě vnímání druhými a s tím spojené verbální a neverbální zpětné vazby se rozvíjí a upevňuje naše sebehodnocení. Jen prostřednictvím setkávání a konfrontací s druhými nacházíme cestu k sobě. Pokud ke zpětné vazbě nedochází vůbec nebo nedostatečně, objevují se poruchy ve vývoji osobnosti. Nastává přeceňování, nebo naopak může docházet k pocitům méněcennosti a následným depresím. (Buermann, 2009)

Shrme-li výše uvedené názory Říčana a získané vyjádření Adámka¹² k tomuto tématu, dostáváme se k závěru, že neřízený konzum médií okrádá dítě o čas jeho

¹² osobní komunikace - Ing. M. Adámek, Ped.F UK Praha

dětství, zážitky a prožitky, které jej formují a připravují pro život. Ztracený čas nelze nahradit, ztracené etapy vývoje osobnosti a psychiky dítěte nelze dodatečně kompenzovat. Televizní obrazovka ani displej počítače nenahradí rodiče, kamaráda, učitele či osobu, které dítě důvěřuje. Pokud nejsou mediální nástroje a v nich užívané postupy pod kontrolou rodičů, učitelů a dalších osob majících na dítě vliv, tak jako celek představují akutní riziko pro vývoj osobnosti a psychiky dítěte, podporují deformace až rozpad jeho struktur, což může mít souvislost i se sociálně rizikovými projevy chování. Aby se dítě dokázalo vzepřít vlivu a nástrahám mediálních produktů, je nutné uvést do souladu výchovný proces v rodině a poskytnout dítěti tzv. „kotvy“ - neformální osobnosti (vzory), které na ně budou výchovně působit. Především by to měla být matka, otec, přítel, učitel, důvěrník (prarodič, příbuzný), ke kterým by se dítě mohlo obracet se svými niternými problémy a získat od nich adekvátní radu. Roli přítele může zastat i vychovatel v neformálním vzdělávání dítěte. Dítě by mělo mít vzor, od něhož přejímá hodnoty, orientaci, znalosti, emoce v prožívání současného virtuálního světa. V případě, že do této struktury vstupuje z médií akční hrdina, můžeme sledovat reakci na jeho vliv na dítě v souvislosti s jeho „ukotvením.“ Pokud jsou kotvící autority slabé (nefunkční rodina, nedostatečné pedagogické působení, negativní vliv kamarádů, absence důvěrné osoby, děti frustrované, ohrožené syndromem CAN), vliv akčního hrdiny na chování dítěte se stupňuje. Dítě tedy napodobuje nebo se stává kopií akčního hrdiny do té míry, která je určena poměrem sil mezi autoritami, jež znamenají pro dítě výše uvedenou „kotvu“, a také mezi aktuálním stavem jeho psychiky.

5.4 Pedagogické ovlivňování volného času a mediální výchova ve škole

Důslednost výchovy a vzdělávání ve škole, v souvislosti s danou oblastí, by měla začínat pedagogickým vedením volného času a vyústit v mediální výchovu. Vycházejíce z cílů mediální výchovy můžeme odvodit, že v situaci, kdy děti a mládež nebudou schopny média racionálně ovládat a obsah z nich správně selektovat, analyzovat a výsledně prezentovat, se média mohou stát skutečným ohrožením v jejich dalším vývoji.

„Stále se zvyšující volná dostupnost médií pro děti a mládež, pronikání médií do dětských životních prostorů a vývoj mediálních obsahů kladou na výchovu čím dál větší nároky.“ (Buermann 2009, s. 46) Úloha učitele a vychovatele při výchově a vzdělávání dětí je významná. Vliv učitele a vychovatele na děti bývá obvykle slabší než působení rodiny. V případě dysfunkční rodiny jsou však pedagogové schopni svým vlivem překonat i nepříznivé rodinné prostředí. Způsob trávení volného času dětí a mládeže by měl být předmětem společného zájmu rodičů, vychovatelů i učitelů. Měli by mít přehled o zájmové orientaci, možnostech a způsobu realizace využívání volného času dětí a mládeže. A tyto poznatky by pak měli účinně využívat při svém pedagogickém působení. V oblasti mediální výchovy předkládá Říčan (1995) učitelům a vychovatelům potenciální návody k pedagogickému působení na děti a mládež.

- Svými postoji, selektivním a kritickým užíváním médií se pedagogičtí pracovníci stávají vzorem svým žákům.
- Měli by se stát pro rodinu poradci a konzultanty při předávání informací týkajících se problematiky poruch chování a učení žáků souvisící s rizikovou mediální konzumací.
- Neměli by využívat informačních a komunikačních technologií jako náhradu za plnohodnotný obsah při svém pedagogickém působení.
- Vhodnými vyučovacími metodami by měli dokázat analyzovat mediální sdělení, která žáci sledují, a tím podporovat kritičnost a zároveň rozvíjet jejich jazykové schopnosti (Říčan, 1995).

V globalizované společnosti se však tradiční role učitele a vychovatele, který má schopnosti kontrolovat pobídky, s nimiž se dítě setkává, komplikuje. Mediální svět poskytuje dětem větší autonomii, než měli dříve. „*Mají přístup k informacím, symbolům, interpretacím a životním způsobům, jež široce překračují rámec toho, co jim mohou poskytnout jejich rodiče i učitelé.*“ (Šedřová, 2009, s. 798) Na pedagogiku jsou tedy rozsahem působením médií, virtuální reality a vytvářením kyberprostoru a infosféry kladeny další nároky. Odbornou pomoc pedagogům v orientaci v této oblasti poskytuje mediální pedagogika. „*Pedagogika volného času či mediální pedagogika a didaktika musí přinést odpovědi na řadu nových otázek, reflektovat nově vznikající sociální a pedagogické jevy v jejich provázanosti a vybudovat relevantní poznávací instrumenty pro výchovné a vzdělávací působení na děti a mládež v podmínkách informační společnosti digitálního věku.*“ (Sak 2006, s. 5)

Pro orientaci objasňuji některé pojmy podle Saka a kol. (2007, s. 28, 29):

Kyberprostor je výsledkem aktivního spojení nových informačních a komunikačních technologií a člověka. Na bázi těchto technologií vznikají nové produkty, lidé se dostávají mimo časoprostor přirozeného světa do světa virtuálního. Prostorově se nalézají prostřednictvím dalších účastníků, webů a serverů, blogů, chatů a konferencí po celé planetě a naopak časově se planeta uživatelů stává průsečíkem v on-line „časového centra“.

Infosféra je fenomén planetárního rozsahu. Je to propojení uživatelů jednotlivých osobních počítačů do sítě, dalších médií, technologií a informací všech forem (texty, video, zvuk, hypertext, multimédia atd.) zavěšených na síti a pohybujících se sítí.

Obor Mediální pedagogika a didaktika představuje Sloboda (2006). Vychází z německé koncepce, kde je podoba mediální pedagogiky nejpropracovanější a nejkomplexnější v pohledu na problematiku médií a výchovy. Je potřebná pro teoretické a zkušenostní podchycení nových fenoménů a vytvoření nástrojů společenského působení. Obor se zabývá strukturou a produkty médií, jedincem a společností a problematikou médií a výchovy ve smyslu socializace se zřetelem na výsadní postavení médií v životě a vývoji dětí.

5.5 Pedagogické ovlivňování volného času ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání

Problematikou metod a forem vedení dětí k racionálnímu využívání volného času se u nás dlouhodobě zabývají autoři Hájek, Hofbauer, Pávková (2003, 2008). Shodují se, že v současnosti se požadavek pedagogického ovlivňování volného času stává nezbytnou a důležitou součástí výchovného působení na děti a mládež ve všech typech školských zařízení pro zájmové vzdělávání - ve školních družinách, školních klubech a střediscích volného času. Tento požadavek je jedním ze specifíků pro úspěšné pedagogické působení v oblasti výchovy ve volném čase. Specifičnost školní družiny je dána tím, že obsah výchovy je dán rámcově, na základě doporučení, je v pravomoci pedagoga a pedagog musí při svém působení respektovat základní pedagogicko - psychologické požadavky: demokratičnosti, humanity, vědeckosti, spojení teorie s praxí. Musí přihlížet k věkovým a kulturním zvláštnostem a k reálným přáním a potřebám vychovávaných (Hájek a kol., 2008).

Kvalita cílevědomého a záměrného působení pedagoga se posuzuje z hlediska respektování dalších požadavků, které Hájek (2003) pojmenovává jako principy: dobrovolné účasti, pestrosti a přitažlivosti činností, aktivity, odpočinkového, rekreačního a zájmového zaměření. Pávková dodává další: jednoty a specifičnosti vyučování a výchovy mimo vyučování, seberealizace, pestrosti a přitažlivosti, zajímavosti a zájmovosti, citlivosti a citovosti, orientace na sociální kontakt, efektivity a kvality a evaluace. Respektování těchto principů se stává měřítkem výsledné kvality výchovného působení vychovatele ve všech školských vzdělávacích zařízeních. „*Výchovné působení ve volném čase musí být velmi citlivé, nenásilné, vychovávané jedince je zapotřebí pro činnosti účinně pozitivně motivovat.*“ (Hájek a kol., 2003, s. 20)

Výchovu ve volném čase uvádí Hájek jako výchovu neformální. Znamená organizované, systematické vzdělávání a celoživotní výchovu, realizované mimo vyučování, ve volném čase, a které nebývá zakončeno udělením závěrečného dokumentu. Také umožňuje zájemcům vzdělávání v různých typech, formách i obsahových oblastech (Hájek a kol., 2008).

6 Mediální výchova jako součást Školního vzdělávacího programu pro školní družinu

Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Toto téma se svým širokým pojetím stává také inspirací pro zájmové vzdělávání ve školní družině. Školní družina navazuje výchovou ve volném čase na primární zkušenosti a dovednosti z rodinné výchovy a z předškolního vzdělávání dětí. Také se podílí na rozvoji jejich poznatků a zkušeností získaných při školní edukaci.

6.1 Školní družina

Školní družina je zařízením pro zájmové vzdělávání. Zajišťuje účastníkům možnosti naplnění volného času v době před školním vyučováním a odpolední době do odchodu domů nebo do jiných aktivit. Obecně se zaměřuje na výchovu a socializaci, především na výchovu ke zdravému životnímu stylu. Nabízí dětem zájmové činnosti a další aktivity z různých oborů lidské činnosti. Pozitivně ovlivňuje rozvoj komunikativních dovedností. Podporuje a rozvíjí schopnosti uplatnění ve skupině a společnosti a schopnosti přijímat důsledky svého chování a jednání. Také formuje životní postoje a nabídkou podnětných množství námětů přispívá k rozvoji nadání, dovedností a k celkovému kvalitnímu prožívání volného času dětí (Holeyšovská, 2009).

6.2 Školní vzdělávací program pro školní družinu

Školní družiny jsou součástí výchovně vzdělávacího systému školy a vytváří si svůj program zájmového vzdělávání, který může být samostatným kurikulárním dokumentem nebo je součástí vzdělávacího programu školy. Kvalitní vzdělávací program má nejen rozvíjet znalosti, dovednosti a rozumové schopnosti dětí, ale také má zajistit možnosti využití jejich vrozených předpokladů (Vágnerová, 2001).

Při strukturování aktivit do Školního vzdělávacího programu školní družiny (dále jen ŠVP ŠD) mohou autoři, tým vychovatelek působících ve školní družině, čerpat i ze Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Také je možno vycházet z tematických okruhů RVP pro 1. stupeň základního vzdělávání - Člověk a jeho svět

a lze se také orientovat na cíle, které doporučuje UNESCO: Učit se znát, učit se jak na to, učit se žít společně a učit se být. (Hájek 2007)

Školní vzdělávací program pro školní družinu:

- Je veřejně dostupný dokument.
- Vychází ze znalostí konkrétního prostředí a podmínek pro zájmové vzdělávání.
- Určuje konkrétní cíle vzdělávání a obsah výchovné práce, včetně kompetencí, které účastníci posilují a rozvíjejí.
- Určuje výchovně-vzdělávací postupy.
- Musí zůstat otevřený k dalším možným úpravám a doplňkům, které mohou vyplynout z aktuální situace družiny.
- Je nástrojem vlastní evaluace, a rovněž kontroly řídicích orgánů.
- Poskytuje vychovatelkám inspirační podporu výběru námětů k aktivitám.
- Napomáhá vytvářet reálný obraz školní družiny a kritéria jejího hodnocení pro vedení školy a veřejnost.
- Obsahuje časový plán - zpravidla na jeden vzdělávací cyklus.
- Obsahuje charakteristiku materiálních, personálních a ekonomických podmínek školní družiny.
- Vymezuje podmínky pro dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a podmínek pro činnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami žáků a žáků mimořádně nadaných (Hájek, 2007).

Obecné cíle dané školským zákonem na rozdíl od školského vzdělávání naplňuje školní družina specifickými prostředky. V činnostech školní družiny jsou klíčové kompetence především orientovány na výchovu a socializaci účastníků. Vychovatelé by měli participovat společně s učiteli při tvorbě programu školy vzájemným propojováním činností žáků, aby se tak posílila obsahová i motivační stránka aktivit školní družiny.

6.2.1 Klíčové kompetence rozvíjené ve školní družině

*„Nezbytnou součástí školního vzdělávacího programu jsou i očekávané výsledky označované pojmem **klíčové kompetence** - tj. vstupní vědomosti rozvinuté do schopnosti a převedené či ověřované praktickými dovednostmi, popř. vyúsťující do postojů. Jsou definovány jako obecně přenositelné a použitelné soubory kvalit osobnosti, které každý člověk potřebuje k tomu, aby mohl plnohodnotně žít v současném světě.“ (Hájek, 2008, s. 156)*

Podle vyjádření Buermanna (2009) je důležité si při použití pedagogických metod a konceptů, napomáhajících vývoji jednotlivých schopností a kompetencí dětí, nejprve ověřit, zda mají děti v příslušném věku fyzické i psychické předpoklady k tomu, aby dostaly našim požadavkům. Jen tak se může zamezit nepříznivým důsledkům přetěžování.

Rámcové vzdělávací programy pro předškolní a základní vzdělávání mají vymezeny klíčové kompetence žáků. Na ně v základních principech navazuje školní družina tím, že je ve svých volnočasových aktivitách posiluje a rozvíjí. Školní družina nemá ze zákona stanovené standardy, kterými musí žáky vybavit. Nedisponuje totiž takovou časovou dotací a nemá dostatek nástrojů, aby následně jmenované kompetence mohla ve své praxi zcela naplňovat. U specifických činností ve školní družině se jedná většinou o komplexní působení na žáka, tudíž o vzájemné rozvíjení a posilování několika kompetencí současně (Hájek, 2007).

V dalším pojednání práce uvádím charakteristiku jednotlivých kompetencí, jež se vztahují k mediální výchově a které jsou rozvíjeny při volnočasových aktivitách ve školní družině.

6.3 Kompetence vztahující se k mediální výchově

Ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání je důležité rozvíjet a formovat především následující kompetence.

6.3.1 Kompetence k trávení volného času

Děti by měly umět aktivně a účelně trávit svůj volný čas a řídit ho; vyhledat si a třídit informace vedoucí k výběru vhodných aktivit a rozvíjet aktivity podle svého zájmu a dispozic; rozvíjet schopnost kompenzovat vhodnými aktivitami stresové situace, umět relaxovat, odmítnout nevhodné nabídky; rozvíjet své zájmy organizovaně i individuálně; rozvíjet odbornost, nadání, zdravé sebevědomí a prohlubovat sebereflexi.

Hájek (2004, s. 15) v této souvislosti udává výčet kompetencí přímo aplikovaných na mediální výchovu dětí, které jsou rozvíjeny při volnočasových aktivitách ve školní družině.

„Dítě rozumí tomu, že:

- *obsahy, které na sebe v médiích berou podobu „obrazů“ reálného světa (a to např. i ve zpravodajství), jsou konstrukce a nejsou prostým odrazem reálného světa.*
- *Dítě bere v úvahu, že všechna mediální sdělení jsou zjednodušena, zestručněna, vytríděna a podřízena určitému účelu a s tím vědomím k nim přistupuje.*
- *Informace v médiích si ověřuje.*

Dítě si uvědomuje, že:

- *sdělení mají mít svůj účel, který není vždy zřejmý na první pohled*
- *jako příjemce nemá být pasivní, ale aktivní uživatel*
- *média jsou výrobní podniky řídicí se ekonomickými zákonitostmi*
- *z nabízených pořadů je nutné si vybírat*
- *vlastní smyslový zážitek z pobytu v přírodě, hry s kamarády je lepší než sezení před obrazovkou.“*

Tentýž autor (2008) uvádí, že *„inovační povaha volnočasových aktivit vyžaduje a umožňuje hledat a uplatňovat nové jednotlivé metody i přístupy ..., obohacovat cíle,*

obsah a způsoby volnočasových aktivit“. Proto by měl mít vychovatel dneška osobitý zájem o tuto problematiku.

Měl by mít přehled o vývoji informačních a komunikačních technologiích, měl by sledovat aktuální trendy v mediálních nabídkách a orientovat se v produktech, která média a nové technologie dětem nabízejí. Například aktivity s GPS - geocaching; výukové softwary; virtuální hry, internetové komunikační servery (portály); multiplexy a jejich produkty - 3D filmy a animace; hudební nosiče MP3, 4...; e-knihy, e-ziny (časopisy) dětské web. stránky; reklamy a jejich vliv na konzumní způsob života a scestný pohled na rodinu. Měl by být tvůrčí, aby dovedl s médii smysluplně pracovat. Aby uměl poradit, podpořit a ovlivňovat děti ve správné orientaci v jejich mediálním světě, měl by mít také možnost se v oblasti mediální výchovy dále sebevzdělávat. (Hájek, 2009) Jednou ze vzdělávacích institucí je Národní institut dětí a mládeže, který nabízí kromě speciálních, tradičních a nových, progresivních a netradičních seminářů a kurzů také kurzy s tematickou orientací na mediální výchovu.

6.3.2 Kompetence k učení

Děti mají možnost z médií získávat informace z různých dostupných pramenů a dávat je do souvislostí a hodnotit je, uplatňovat je v praktickém životě.

6.3.3 Kompetence k řešení problémů

Děti si dovedou všimnout problémů, učít se je pochopit a vyhledat informace a různé způsoby vhodné k jejich řešení. Přizpůsobují se změnám, svá řešení dokážou obhajovat, přijímají odpovědnost za svá rozhodnutí, dokončují započaté činnosti, překonávají překážky, uplatňují při řešení problémů různé metody myšlení a myšlenkové operace.

6.3.4 Komunikativní kompetence

Děti využívají prostředky informačních a komunikačních technologií pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem. Získané informace umějí selektovat, hodnotit a dovedou kultivovaně komunikovat.

6.3.5 Sociální a interpersonální kompetence

Děti se učí plánovat, organizovat, třídít, hodnotit své jednání a chování v různých situacích pro předcházení osobních konfliktů. Učí se nepodléhat předsudkům a stereotypům, dovedou pracovat v týmu a podílejí se na realizaci společných projektů, jsou schopni se prosadit i podřídit - přijmout kompromis a respektovat pravidla. Podle svých možností a schopností se učí adaptovat se na měnící se životní a pracovní změny. Dovedou respektovat jiné, umí být tolerantní a solidární, obezřetní při kontaktu s neznámými lidmi, mají potřebu dále se vzdělávat a pečovat o zdravý životní styl.

6.3.6 Kompetence občanské, činnostní a pracovní

Děti získají schopnost znát práva a povinnosti své i druhých. Dovedou vnímat nespravedlnost, agresivitu, šikanu a umí se bránit. Dbají na zdraví své i druhých, osvojí si dovednost pracovat s osobním počítačem a s dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií s běžným základním a aplikačním programovým vybavením a dovednosti efektivně využívají k učení.

Mezi výše uvedené kompetence vztahující se k mediální výchově lze začlenit i

6.3.7 Klíčové kompetence pro Evropu

Obsahují formulace uplatňované v Evropské unii a v zemích OECD - získávání informací, zvažování různých zdrojů dat a jejich posuzování a hodnocení, navazování a udržování kontaktů, účast při diskusích a vyjadřování vlastního názoru, hodnocení sociálního chování související se zdravím, spotřebou a prostředím, využívání informační a komunikační technologie. (Macek a kol., 2007)

6.4 Prolínání prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve školní družině

V současné době je nezbytné vědomě pomáhat k získání mediální kompetence i dětem mladšího školního věku. Vychovatelé by měli v tomto směru využívat každé, byť i nahodilé situace, např. co děti čtou, sledují, slyší, či vytvářejí ve svém volném čase, k pedagogickému působení na děti. Vždyť snad neexistuje téma, o které by se média nezajímala.

Osobní příklad vychovatele, jeho zkušenosti, životní styl, znalosti, přehled o mediálních produktech a kritický odstup při hodnocení mediálních sdělení se stává pro děti důležitým ovlivňujícím modelem pro rozvoj jejich sebereflexe a kognitivních procesů, projevujících se v tomto věku schopností akceptovat více informací, diferencovat je a z nich eliminovat ty, které považuje za nevýznamné. (Vágnerová, 2005)

Prvky mediální výchovy začleněné do ŠVP ŠD se nemusí objevovat v přehledu skladby zaměstnání jako samostatné činnosti. Vychovatelé by při formulování obsahu, metod a forem práce měli vycházet z okolností, které jsou pro družinu specifické. Měli by být připraveni přiměřeně, aktuálně, poučeně a průběžně reagovat na podněty dětí v zájmu rozvoje analyticky kritického myšlení a celkově jejich osobnosti. (Hájek, 2004)

Ve školní družině je při pedagogickém ovlivňování volného času kladen důraz na věkové a individuální osobitosti dětí, dobrovolnost a subjektivní zainteresovanost při kombinování a uspokojování jejich dosavadních zájmů a rozvíjení nových v souladu s vhodnými podmínkami edukačního prostředí.

6.4.1 Základní postupy osvojení prvků mediální výchovy

Pro osvojení základních poznatků mediální výchovy shodně uvádějí někteří autoři (např. Mičienka a kol (2007); Verner (2007) základní postupy:

- **Receptivní postup - kritická interpretace reálně existujících médií**
 - kritické čtení, poslouchání a pozorování mediálních sdělení
 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
 - pozorování stavby mediálních sdělení
 - vnímání autora mediálních sdělení
 - sledování fungování médií
- **Produktivní (aktivní) postup - vlastní mediální produkce**
 - organizace práce ve školním médiu (časopis, rozhlas, webové stránky, blog)
 - příprava vlastních příspěvků
 - redigování příspěvků druhých
 - prezentace školního média před školní a mimoškolní veřejností

Ke splnění cílů se oba postupy mají možnost navzájem doplňovat.

Mediální výchova může prostupovat zájmovými činnostmi nabízenými ve školní družině zcela adekvátně a nenásilně.

Zájmové činnosti jsou rozděleny podle zájmových oblastí, které se v praxi vzájemně prolínají. „Každá z oblastí má priority v rozvíjení některé ze složek osobnosti.“ (Hájek, 2008, s. 167)

6.4.2 Kategorizace zájmových činností

Prvky mediální výchovy je možno začleňovat do následujících činností:

- **Odpočinkové činnosti** - klidné nenáročné činnosti, vycházky, četba, rozhovory, poslech, vyprávění, stolní hry.
- **Rekreační činnosti** - rušnější kolektivní pohybové hry, vycházky s různou tematikou.
- **Příležitostné činnosti** - beseda s novináři, návštěva tiskárny a knihovny, interview s významnými osobnostmi, návštěvy divadelních, hudebních a filmových představení a recenze nabízených pořadů.
- **Příprava na vyučování** - zábavné procvičování učiva formou didaktických her, výukových programů v počítači, rozšiřování a prohlubování poznatků při individuálních a skupinových zájmových činnostech, experimentování, práce s různými informačními zdroji (kniha, časopis, internet, noviny, televizní pořady, rozhlas).
- **Rukodělné a technické** - osvojení manuální dovednosti, různých pracovních postupů, představivosti a tvořivosti.
- **Přírodovědné** - poskytování základů pěstování vztahu k přírodě, k poznávání a ochraně v oblasti ekologie a environmentální výchovy.
- **Esteticko-výchovné** - utváření vztahu k estetickým hodnotám kultury, hudbě, malířství, filmu, divadlu, rozvoj emocionální složky.
- **Sportovní** - rozvoj fyzické zdatnosti, sebepoznávání, smyslu pro fair play.
- **Společenskovední** - rozšiřování znalostí o historii a tradicích společnosti.

- **Informační a komunikační technologie** - zajišťování dovedností s ICT, rozvíjení logického myšlení a nových způsobů učení-interaktivní činnost, sebevzdělávání, interakce mezi lidmi, zvyšování emoční inteligence.

6.4.3 Metody a formy práce vychovatele

Pro splnění cílů mediální výchovy využívá vychovatel všech rozmanitých výchovně - vzdělávacích metod a forem práce, které působí na všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dětí a povzbuzují jejich aktivitu. V zařízení školní družiny se většinou jedná o metodu praktických zájmových činností. Ze slovních metod je nejčastěji využívaná metoda individuálního i skupinového rozhovoru, dále vyprávění, besedy, interpretace různých forem sdělení či hrané scény a divadelní představení. Neméně významné jsou i názorné metody, které jsou nezbytné pro lepší porozumění nabízených zájmových činností.

Mezi používané formy **pravidelné** výchovně vzdělávací a zájmové činnosti ve volném čase patří podle Pávkové (in Hájek, 2008) hry, rozhovory, soutěže, vycházky, exkurze, schůzky zájmových útvarů. Mezi nové formy můžeme zařadit ještě kooperativní hry a brainstorming. U **příležitostné** výchovně, vzdělávací, zájmové a tematicky rekreační činnosti se jedná podle Macka a kol. (2007) o besídky, slavnosti, návštěvy divadelních a filmových představení, vystoupení pro seniory, děti v mateřské škole, sportovní hry, návštěvy organizací a institucí zajišťujících prevenci sociálně patologických jevů (policie, hasiči, dopravní hřiště).

Výrazný podíl na úspěchu výchovných metod při pedagogickém ovlivňování má osobní příklad vychovatele - jeho přehled nejen v oblasti mediální výchovy, inspirativnost, taktní, spravedlivé jednání a asertivní chování v různých edukačních situacích.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod

Všechny poznatky, jež jsem uvedla v teoretické části této práce, jsem použila při vytváření tematické řady námětů aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve školní družině v následující praktické části.

Náměty, vzhledem ke specifickým podmínkám školní družiny, lze podle potřeby a materiálně technických možností přenášet do integrovaných bloků zájmových činností buď jako samostatné, či navazující aktivity. Při realizaci námětů jsem respektovala zákonitosti psychického vývoje a individuální věkové zvláštnosti dětí mladšího školního věku a akceptovala možnost prolínání produktivních i receptivních postupů aktivit pro splnění výchozích cílů mediální výchovy.

Východiskem námětu tematické řady se staly závěry z diagnostického sledování dětí ve skupině. Analýzou neformálních společných rozhovorů a dotazníku o zkušenostech s médii z rodiny, z mateřské a základní školy, z okolního prostředí a jejich individuálních spontánních aktivit (výběr a prezentace stylu hudby, zpěv písniček, vyprávění o počítačových hrách, filmech, reklamních šotech...) jsem zaznamenala jejich zvýšený zájem o tuto problematiku. Na základě těchto poznatků jsem nabyla přesvědčení, že je zapotřebí s dětmi mladšího školního věku hovořit nejen o jejich možnostech využívání komunikačních prostředků, ale také o mediálních produktech, o vhodnosti či nevhodnosti obsahů nabízených produktů, a tak dětem, v zájmu ochrany jejich bezpečí, „otevírat bezpečnou cestu mediálním světem“.

V této práci uvádím tematické okruhy námětů, které zahrnují složku vědomostní (receptivní) a dovednostní (produktivní). Tyto složky se v praxi navzájem doplňují a prolínají a tvoří fakticky jeden celek.

Po úvodní aktivitě - Seznamujeme se s médii - děti projevíly zájem o další poznávání. Spontánně tak vznikla pohnutka k vytvoření myšlenkové mapy tematické řady „Mediální vesmír a jeho planety“. Pro realizaci zájmových aktivit jsem zvolila převážně formu skupinové kooperativní práce a hry.

V této práci na sebe jednotlivé aktivity navazují podle hledisek pedagogických požadavků pro výchovu ve volném čase: od jednoduchého ke složitějšímu, s přihlédnutím

k individuálním a věkovým zvláštnostem dětí, k jejich dosavadním zkušenostem a dovednostem, a také k daným možnostem materiálního a technického vybavení této školní družiny a školy.

Témata námětů jsou zde pro účely této práce rozdělena do celků. Není to však pevně stanovený vzor. Náměty mohou být operativně včleňovány do zájmových činností v průběhu celého školního roku podle aktuální situace nebo právě probíhajícího ročního období.

Z důvodu dodržení rozsahu bakalářské práce uvádím výběr námětů aktivit jedné části z celku, která se vztahuje k oblasti tištěných médií - planetě Tiskmedia.

7 Námětová tematická řada aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit - Mediální vesmír

7.1 Charakteristiky

7.1.1 Prostředí školní družiny

Prostředí školní družiny, ve které probíhaly uvedené zájmové aktivity, splňuje pedagogické, psychologické a hygienické aspekty. Herna je prostorná, prosvětlená, vybavená vhodným nábytkem pro děti, odpočinkovým koutkem, knihovnou, počítačem bez připojení internetu, soubory her a hraček a sportovním a materiálně technickým vybavením pro zájmové činnosti. V areálu školy má školní družina k dispozici dvě tělocvičny, počítačové třídy s internetem a interaktivní tabulí, keramickou dílnu, kuchyňku, školní hřiště a zahradu.

7.1.2 Charakteristika účastníků

Na aktivitách se podílelo 25 dětí druhé a třetí třídy základní školy (z toho 14 chlapců a 11 děvčat, ve věku 7 - 9 let). S touto skupinou pracuji již druhým rokem. Do nových aktivit se děti zapojovaly se zájmem. K zařazování nových a neznámých činností je vždy zapotřebí poskytovat dětem dostatečnou a přiměřenou motivaci a podněcovat je k udržení pozornosti při aktivitách pro úspěšné splnění daných cílů.

7.2 Zájmové aktivity

7.2.1 Seznámení s médii

Křížovka - příloha č. 1

Věková skupina: 7 - 9 let

Cíl: Poznáváme informační prostředky a prostředky komunikace, které nám v určitém směru pomáhají a něco nového přinášejí - pojem médium.

Spolupracujeme ve skupině, dokážeme prosadit svůj názor, učíme se podřídít a respektovat názor druhých.

Rozvíjíme schopnost vizuální analýzy a syntézy.

Forma činnosti: Kooperativní práce ve skupinách

Časová dotace: 30 minut

Pomůcky: Počítač, interaktivní tabule, tabule, křídly, pracovní list - křížovka, psací potřeby

Kompetence: K trávení volného času, k učení, komunikativní, personální a sociální.

Edukační prostředí: Počítačová učebna

Motivace: Otázky: Jakým způsobem si lidé v současnosti mezi sebou sdělují informace? Jak to bylo dříve, když neznali elektřinu? Vyprávění o formách komunikace a přenosu informací před rozvojem komunikačních technologií (*kouřové signály, zrcadlo, krajánci, posel, poštovní holub, atd.*).

Průběh aktivity:

- Zástupci skupiny vylosují pro svoji skupinu čísla hádanek, společně je vyřeší, mluvčí skupiny hlásí postupně výsledek. V případě neúspěchu konzultuje s ostatními skupinami. Výsledek hádání zapíše do křížovky na interaktivní tabuli - doplnění nadpisu tajenky: „Ať je horko nebo mráz, **jsou média kolem nás.**“ Odhalení klíčového slova **Médium**. Každá skupina zároveň vyplňuje křížovku i v tištěné podobě.

Skupinová práce dětí při aktivitě Křížovka

- Rozhovor - Co si představují pod pojmem MÉDIUM (duchové; označení velikosti oblečení; pomocník kouzelníka; předměty, které nám nosí informace).

- Uvedení komunikačního významu tohoto pojmu v životě lidí ve společnosti.

Dvojsměrka - příloha č. 2

Věková skupina: 7 - 9 let

Cíl: Rozvíjíme si povědomí o jednotlivých druzích médií a prostředcích komunikace.

Zdokonalujeme diferenciaci vertikální a horizontální pozice.

Forma činnosti: Kooperativní práce ve skupinách

Časová dotace: 15 minut

Pomůcky: Počítač, interaktivní tabule, tabule, pracovní list dvojsměrka, psací potřeby

Edukační prostředí: Počítačová učebna

Kompetence: K řešení problému, komunikativní, interpersonální, k učení.

Motivace: Kouzelník Mediós při čarování upadl a při tom rozházel názvy svých komunikačních médií mezi ostatní písmena. Pomůžete mu najít hledané názvy? Za odměnu vás vezme do jeho kouzelného světa a vysvětlí vám jejich historii a význam pro současnou společnost.

Průběh aktivity:

- Skupiny vybarvují (ohraničují) názvy médií (vodorovné a svislé řádky).
- Na volnou část papíru napíše médium, které je pro ně neznámé (telegraf) Vysvětlení pojmu následuje v další aktivitě).
- Každý ze skupiny vyznačí samolepkou médium, které nejčastěji používá ve svém volném čase.
- Jednotliví mluvčí skupiny slova postupně vyznačují na interaktivní tabuli.
- Číselné ohodnocení oblíbených médií. Oblíbenost jednotlivých médií zapisujeme na tabuli.
- Rozhovor, hodnocení: Co bylo jednoduché? Co těžké? Jak se dařila spolupráce při hledání názvů?

Hledání názvů komunikačních médií

Telegraf a Morseova abeceda

Věková skupina: 7 - 9 let

Cíl: Selektujeme informace z textu a dále je zpracováváme.

Seznamujeme se s Morseovou abecedou jako jednou z forem komunikačních prostředků.

Forma činnosti: Kooperativní práce ve skupinách, skupinový rozhovor, individuální činnost dětí.

Časová dotace: 30 minut

Pomůcky: Pracovní list, psací potřeby, pastelky, tabule, kartičky se jmény dětí napsaných Morseovou abecedou

Edukační prostředí: Školní družina

Kompetence: Komunikativní, sociální a interpersonální, k trávení volného času.

Motivace: Ukázka textu napsaného Morseovou abecedou na tabuli. Zjišťování již získaných znalostí dětí: Jak se jmenuje přístroj, kterým se toto písmo posílá? Kdo už se s ním někdy setkal a mohl jej vyzkoušet? Které profese jej využívají dodnes?

Průběh aktivity:

I. Telegraf - Metoda Buzz Groups - příloha č. 3

- Trojice: (7 minut) Četba textu, diskuse nad obrázky. Děti podtrhávají informace, které je nejvíce zaujaly.

- Skupina 6 členů: (7 minut) Porovnávání záznamů skupin, vyznačení shodných a důležitých informací. Uvádění dalších, vlastních poznatků o telegrafu, Morseově abecedě. Poznátky lze připsat na volné místo pod uvedený text v pracovním listu.
- Skupina 12 členů: (10 minut) Vymezení skupinových rolí (zapisovatel, časoměřič, mluvčí). Po určeném čase porovnávání všech zapsaných postřehů dětí a závěrečná diskuse a prezentace získaných nových poznatků.

Vyhledáváme informace z textu o telegrafu

Společná reflexe aktivity

II. Morseova abeceda

Cíl: Přepis slova do Morseovy abecedy a opačně - společná ukázka postupu na tabuli.
Seznamujeme se s principy psaní znaků Morseovy abecedy.

Průběh aktivity:

- Každý žák si vybere libovolnou kartičku s napsaným jménem.
- Samostatně si zkusí převést uvedené znaky na písmena abecedy.

- Najde spolužáka toho jména, které převedl do Morseovy abecedy a kartičku mu předá. Ten si na druhou stranu kartičky napíše ve stejném formátu své příjmení. Poté proběhne vzájemná kontrola správnosti zápisu do Morseovy abecedy.

Pozn.: po zvládnutí lze provést jako soutěž jednotlivců i družstev

- Kdo nejrychleji přepíše slovo, text...
- Kdo zakóduje do Morseovy abecedy nejvíce slov za určený časový úsek.

Závěr: Diskuse v komunikačním kruhu - shrnutí - otázky:

Které druhy médií již známe? Se kterými jsme se ještě nesetkali?

Které z nich využíváme ve volném čase? Jak často?

Jakým způsobem nás mohou oblíbená média ovlivňovat?

Jaké nové poznatky jsme se v aktivitě dozvěděli?

Jaká byla vzájemná spolupráce ve skupinách při plnění úkolů?

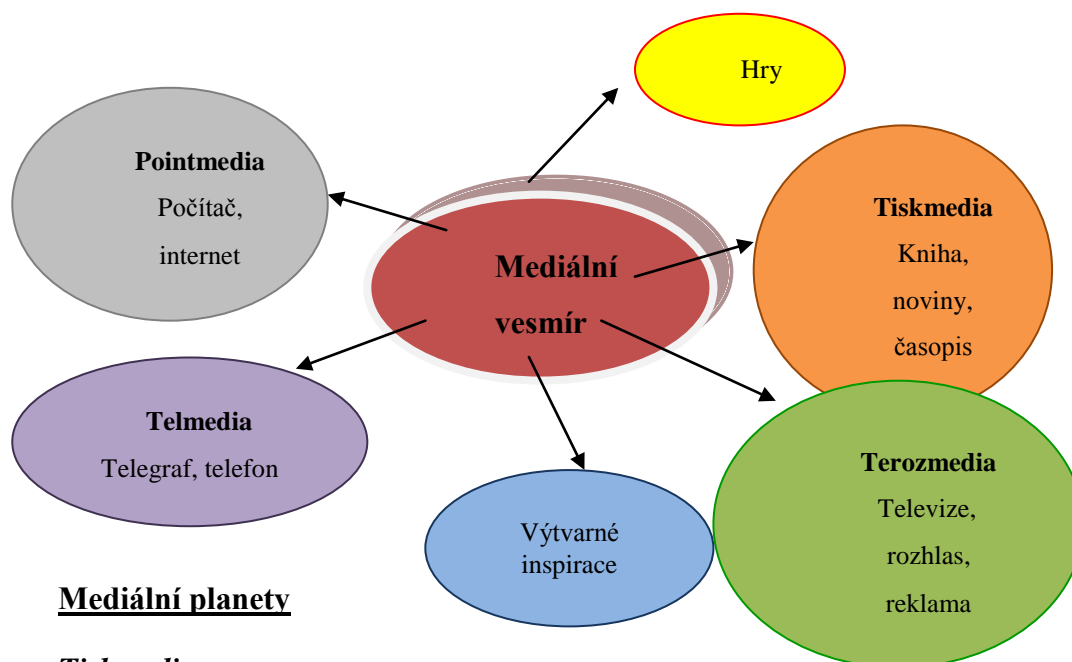
Pokud vznikl nějaký problém, jak jste ho řešili? Například ústupem od svého názoru, kompromisem, sebezprosažením.

Co se na aktivitě jevilo jako jednoduché, co složité?

Kde a jakým způsobem můžeme vyhledat další informace o telegrafu a dalších médiích?

7.2.2 Výroba reklamního plakátu aktivit ŠD „Mediální vesmír a jeho planety“

Myšlenková mapa

Mediální planety

Tiskmedia

Terozmedia

Pointmedia

Telmedia

Věková skupina: 7 - 9 let

Cíl: Prohlubování zájmu dětí o společnou tvořivou aktivitu.

Rozvíjení kreativního myšlení dětí.

Vysvětlení pojmu reklamní tvorba a její význam. Vytvoření reklamního plakátu družiny kombinovanými výtvarnými technikami.

Forma činnosti: Práce ve skupinách (skupiny po 4 dětech malují planety, ostatní děti vesmír).

Časová dotace: 2 x 30 minut

Pomůcky: Ubrusy, vodové barvy, štětce, kelímky, balicí papíry

Technika: Akvarel, stříkání barev, otisk předmětů

Rozvíjené klíčové kompetence: K trávení volného času, občanské, interpersonální, komunikativní.

Motivace: Vyprávění o vesmíru a jeho planetách, pozorování tvarů planet a barev vesmíru z knih o astronomii.

Průběh aktivity:

- Rozdělení dětí do skupin, společná úvaha dětí nad provedením kompletace plakátu. Každá skupina čtyř dětí dostane ke své činnosti jeden arch papíru. Namalované planety na závěr spojíme. Je třeba domluvit barevnost, motivy, apod., aby byl výsledek práce celistvý.
- Ostatní děti mají v prostoru na zemi připravené papírové „plátno“ spojené z několika archů papíru pro obraz vesmíru.
- Příprava pracovních pomůcek, připomenutí bezpečnosti a hygieny při práci.
- Samostatná činnost dětí (malování, stříkání, otisk, spojování, vystřížení obrysů planet).
- Při práci děti průběžně vymýšlejí názvy jednotlivých planet a postupně hlásí své nápady vychovatelce. Popisky planet si v závěru činnosti umístí na plakát.
- Hodnocení skupinové práce - škála (prsty na ruce). Hodnotíme spokojenost s činnostmi, spokojenost s prací skupiny, spokojenost se svou účastí ve skupině.

Skupinová činnost dětí při tvorbě planet mediálního vesmíru

Společný mediální vesmír - příloha č. 7

Závěr

Jednotlivé planety nalepíme do prostoru plakátu mediálního vesmíru. Hotové dílo připevníme společně na síť a postupně přidáváme další práce dětí s touto tematikou.

Rozdělení médií

Cíl: Děti si vyzkouší možnost rozdělení médií podle předem stanoveného kritéria: podle technologie postupu, jenž komunikaci daným médiem zajišťuje, podle toho, k čemu jim slouží, jak je používají a k čemu je využívají.

Forma činnosti: Brainstorming, skupinová kooperativní práce

Časová dotace: 15 minut

Rozvíjené klíčové kompetence: K učení, komunikativní, k volnému času, interpersonální a sociální, k řešení problémů.

Pomůcky: Balicí papíry, psací potřeby, pastelky, fixy, knihy, noviny, kartičky s ukázkami různých textů, obrázky, piktogramy

Motivace: Četba úryvků textu: z novin, časopisu, knihy, mobil - zpráva, dokument PC, e-mail, zpráva psaná Morseovou abecedou.

Hledání a nacházení rozdílů v přečtených sděleních.

Průběh aktivity:

- Brainstorming:
- Uvádíme další mediální prostředky, které využíváme doma, u babičky, ve škole, u kamaráda. Napíšeme jejich názvy, namalujeme je na tabuli.
- Vymyslíme dalších nové nápady a náměty pro realizaci poznání médií. Se kterými médii se děti ve družině již seznámily?
- Rozdělení dětí do čtyř skupin po 4 - 5 dětech.
- Soutěž skupin - úkolem je vyčlenit piktogramy, které nepatří mezi média (vytvořit z nich střed) a ostatní rozdělit od středu do paprsků podle vzájemné náležitosti a rozdělit elektronická a tištěná média.

Skupinová práce - rozdělení piktogramů médií podle uvedeného kritéria

Co očekáváme od médií - příloha č. 7

Cíl: Uvědomujeme si vzájemné vztahy mezi médii a formulujeme své zkušenosti a představy o využití a ovlivňování našeho života s médii.

Forma činnosti: Návštěvníci - skupinová činnost, společná komunikace v kruhu.

Časová dotace: 30 minut

Rozvíjené klíčové kompetence: Sociální, osobnostní, k učení, komunikativní, k naplnění volného času.

Pomůcky: Balicí papíry, fixy, lepidlo

Motivace: Návaznost na předchozí aktivitu.

Průběh aktivity:

- Každá skupina se přemístí i s rozdělenými obrázky médií ke stolu, kde jsou připraveny listy papíru s nadepsanými názvy médií. Obrázky rozdělí k nadpisům na všech stolech. Poté přejde každá skupina k jednomu stolu a bude plnit zadané úkoly.
- Úkol: Zamyslet se a napsat vždy během 5 minut co nám určité médium přináší a co od něho očekáváme. Poté se každá skupina přesune ke stolu napravo a plní stejný úkol, ale s orientací na další médium.
- Když se skupiny dětí vystřídají u všech stolů, vracejí se ke svému původnímu místu. Přečtou si a vyberou nejčastěji opakující se zápisy. Nalepí vystřižené piktogramy a zkontrolují správnost jejich rozložení.
- V každé skupině si děti jmenují svého mluvčího, který přednese výsledná zjištění.
- Společná komunikace v kruhu: Hodnocení činnosti a jejího průběhu - aktivity dětí, případné dotazy a upřesnění případných neznámých pojmů. Pochvala za aktivitu a případná odměna.

Skupinová práce - zamyšlení o přínosu médií pro život dětí

7.2.3 Návštěva planety Tismedia

Kniha je náš kamarád

Cíl: Při prezentaci knihy si rozvíjíme vyjadřovací schopnosti, slovní zásobu a správný vztah k mateřskému jazyku, rozlišujeme knihy podle určitého znaku, podporujeme tvůrčí literární tvořivost, vnímáme knihy jako zdroj informací.

Časová dotace: 10 minut

Forma činnosti: Rozhovory, hry, skupinová i individuální činnost.

Pomůcky: Dětské knihy různého žánru a stáří, balicí papír, psací potřeby, pastelky

Rozvíjené klíčové kompetence: K učení; komunikativní; sociální a personální; k řešení problémů; pracovní; k naplnění volného času.

Motivace:

- Prohlídka výstavy oblíbených dětských knih (Kdo zná cizí slovo *vernisáž*? Kdo už byl na výstavě, co viděl, jak se chováme na výstavě, jak probíhá zahájení výstavy?...)
- Společná komunikace v kruhu: děti stručně prezentují svoji donesenou oblíbenou knihu.
- Ukázka knih pro děti - Kocour Pracička (r. 1936) a knihy Z deníku kocoura Modroočka (10. vyd., r. 2009). Čtení úryvků z knih - sledování rozdílů obsahu textu, stylu psaného jazyka, ilustrací a výpravy knihy.

A. Knižní průzkumníci

Cíl: Zapojení všech členů skupiny při poznávání struktury knihy, osvojení pravidel vhodné komunikace při skupinové práci.

Časová dotace: 20 minut

Pomůcky: Knihy, archy papíru A1, fixy, pastelky

Průběh aktivity:

- Skupiny si stanoví svého mluvčího, zapisovatele, časoměřiče. Vyberou si knihu a pozorně prozkoumávají její stavbu, složení, velikost písma u nadpisů, formu textů, obsahu a poznatky o tom, jaký má kniha pro děti význam a přínos. Po 10 minutách všichni napíší své poznatky na arch papíru a mluvčí skupin seznamují ostatní s výsledky pozorování.
- Vedoucí skupin si vylosují kartičku s označením žánru knihy a skupiny se po společné dohodě vyhledají a tak roztřídí všechny knihy podle určených druhů a doporučené věkové kategorie. Po společné kontrole knihy umístí v družinové knihovně, místo označí kartičkou, děti si po dohodě mohou knihy ve družině vzájemně půjčovat, číst, prohlížet.

Zkoumání knih

Zápis zjištěných poznatků

B. Vzdělávací program pro děti „Jak se dělá kniha“¹³

Cíl: Seznámení dětí se zákonitostmi tvorby literárního díla.

Časová dotace: 15 minut

Pomůcky: PC, interaktivní tabule, videoklip

Průběh aktivity:

- Sledování projekce videoklipu „Jak se dělá kniha“ s poutavým vyprávěním Z. Svěráka. Po zhlédnutí ukázky společná reflexe o získaných poznatcích.

¹³ Videoklip Nakladatelství Fragment - čtení - radost - poučení.

C. Moje první kniha - produktivní činnost

Cíl: Podněcování dětí k vlastní tvořivé literární aktivitě, k rozvíjení slovní zásoby, k využívání různých forem, stylů a velikostí písma k ilustracím ke grafické úpravě vlastní knihy.

Pomůcky: Barevný karton, bílé papíry A4, sešíváčka, lepicí páska

Časová dotace: Neomezeně - podle zájmu dětí, v průběhu školního roku.

Motivace: Otázky a odpovědi - návaznost na sledovaný videoklip „Jak se dělá kniha.“ Co si pamatujeme z vyprávění Z. Svěráka o tvorbě a výrobě knihy? Ukázka a popis obrázku z Večerníčkového seriálu Kluci z plakátu. Vzpomínáme na ukončení školního roku, rozhovor - význam knihy pro děti (kniha jako dárek, zábava, poučení, informace...)

Průběh aktivity:

- Pracujeme s reklamním sdělením „*Za vysvědčení knihu*“. Uvědomujeme si význam reklamy, vymyslíme varianty jak reklamní slogan podle určité situace změnit.
- Děti nejprve hledají podstatu příběhu a jeho smysl, seznamují se s reklamním sdělením a jeho významem. Dále si uvědomují strukturu knihy (přebal, desky, předšádka, patitul, titul, text, tiráž) a různé obsahy knih (komiks x klasická forma - pohádka, básně, příběh, encyklopedie). Poté se děti věnují svému aktivnímu písemnému a výtvarnému projevu - tvoření upoutávek a textu pro svoji vlastní knihu. Na knize mají možnost pracovat v průběhu školního roku. Závěrečné hodnocení proběhne formou autorské prezentace obsahů knih a jejich výstavy.

Hra na novináře - Interview s hercem a příspěvek do školního časopisu **příloha č. 4**

Cíl: Podněcování zájmu dětí o profesi týkající se médií - filmu, divadla. Rozvíjení komunikační schopnosti při veřejném vystupování a stylizaci mluveného textu v rozhovoru s významnou osobností.

Pomůcky: Lístky pro zapsání otázek, psací potřeby, videokamera, diktafon, digitální fotoaparát, počítač

Časová dotace: 90 minut

Motivace: Seznámení dětí s plánovaným divadelním představením a návštěvou hosta ve školní družině - herce. Vyhledávání zpráv a zajímavostí o herectví v novinách, v časopisech a na internetu. Vymýšlení formy vhodné interaktivní komunikace. Četba a analýza ukázky interview dětí s politiky v časopise. Návštěva školního „Kroužku mladých žurnalistů“. Sledování dětí při vybírání vhodných námětů, formulace výstižnosti titulků článků a kooperace skupiny při tvorbě jednotlivých stránek. Ukázka a posouzení kvality a kvantity obsahu novin z r. 1848 a současných.

Průběh aktivity:

- Vytvoření struktury a formulace vhodných otázek z oblasti hereckého života. Zajímavosti o herecké a filmové práci, o tvorbě filmu a reklamy.
- Seznámení dětí s diktafonem, s etikou při jeho používání, o možných způsobech jeho využití, zkouška nahrávání komunikace mezi dětmi - modelové situace (rozhovor s vítězem závodu, s marťanem...).
- Žádost hosta o souhlas s rozhovorem. Interpretace a záznam připravených i spontánních otázek na diktafon, hra interaktivní pohádky.
- Přepřacování rozhovoru z diktafonu do písemné podoby, záznam uvedených odpovědí, vyhledání výstižných fotografií pro článek, vytvoření titulku, přepis textu a vložení obrázku do počítače (s pomocí vychovatelky). Zkušební výtisk a korektura textu. Zaslání příspěvku elektronickou poštou vedoucí žurnalistického kroužku k vydání.

Záznam rozhovoru s hercem

Přepis odpovědí z diktafonu

Tvorba článku do školního časopisu

Výběr vhodných fotografií do článku

7.2.4 Situační aktivity - hry

Na média - Pohybová hra (obdoba hry „Ovocný koš“)

Děti sedící v kruhu na židličkách si vylosují na lístečcích napsané druhy médií. Jedno dítě nemá místo k sezení, vyvolá určité médium. Na tento pokyn si musí „majitelé“ těchto médií vyměnit svá místa. Mezitím se snaží vyvolávač na uvolněné místo sednout. Jestliže vyvolávač zvolá „Mediální trh“, musejí si vyměnit svá místa všechny děti.

Pamatováček - Hra na rozvíjení a posilování sluchové paměti, slovní zásoby.

První hráč řekne úvodní větu: „Mám doma knihu (časopis, počítač) a vím o ní (o něm), že je z papíru (přináší nám ..., ovlivňuje nás v..., přináší rizika...“ Další hráč větu opakuje a přidá další poznatek (je obrázková). Opět další hráč vše opakuje a přidá své znalosti o knize. Pokračujeme do doby, než jsou vyčerpány všechny možnosti.

Na redaktora

Hledej k obrázku (fotografii, ilustraci z knihy nebo časopisu) vhodný TITULEK z dětského časopisu. Hodnotíme vtipné, přesné nebo nesmyslné spojení.

Na reportéra - Hra na rozvoj pozornosti, empatie a pohotového mluvního projevu.

Jeden žák hraje figuranta, druhý je reportérem z rozhlasu. (Jako mikrofon poslouží libovolný předmět - vařečka...) Postaví se proti sobě a figurant předvádí různé jednoduché pohyby zprvu pomalu, později zrychluje. Reportér má za úkol vše co vidí pohotově a věrně komentovat „váženým posluchačům“. Figurant může představovat i různé situace (střelbu na branku, vzpěrače, oblékání). V obou rolích se děti střídají.

Na hlasatele - Hra na rozvoj kultivovaného projevu, sebekázně a smyslu pro humor

Vyrobíme z krabice „televizní obrazovku“. Do její přední části vyřízneme otvor, domalujeme ovládací knoflíky. Žáci si vymýšlejí názvy televizních pořadů a proměňují se postupně v televizního hlasatele, který divákům kultivovaným způsobem uvede pořad, který budou „sledovat“. Uváděné pořady můžeme natočit videokamerou a vzápětí zhlédnout ve skutečné televizi a hodnotit důvtip a výstižnost hlasatelských výstupů.

7.2.5 Reflexe k aktivitám

Při organizování činností jsem se snažila o vytvoření dostatečného prostoru pro vzájemnou komunikaci mezi dětmi a o radostnou atmosféru. Děti byly při aktivitách vstřícné, jednotlivé úkoly plnily s přehledem, navzájem si pomáhaly a vymýšlely i nové varianty úkolů a další náměty pro práci s novými technologiemi. Nově uvedené metody práce byly nejen pro mě, ale i pro děti přínosem pro zefektivnění jednotlivých námětů. Pro volnočasové aktivity jsem volila různá edukační prostředí, která jsou pro děti motivující, podněcující a inspirující k jejich aktivitám.

Osvědčilo se mi vytváření smíšených pracovních skupin dětí. Ve skupinách spolu s mladšími dětmi pracovaly děti starší. Tak si mohly navzájem poradit, pomoci při práci, a tím vytvářet i vhodné sociální klima při skupinové práci. Před uvedením i v průběhu činností bylo nezbytné používat podněcující motivace pro zapojování dětí do společných činností k udržení jejich pozornosti a zájmu, k dosažení splnění cílů společnými silami.

Souhrnem tedy lze říci, že výsledný efekt vedení volnočasových aktivit v našem profesním působení záleží hlavně na osobnosti vychovatelky, jejích pedagogických schopnostech, její empatii a motivaci pro práci a neposledně také na podmínkách a klimatu edukačního prostředí. Aby naše působení bylo zdárné, je důležité mít připraveno dostatečné množství námětů různých činností, nenechat se zaskočit rozmary počasí, umět se vcítit do skupiny a programy přizpůsobit náladě a klimatu družiny, přistupovat citlivě k jednotlivcům a respektovat individualitu a zvláštnosti dětí.

8 Výzkumné šetření - Orientační průzkum

8.1 Dotazník pro vychovatelky ŠD

Cílem průzkumu bylo zjistit, jakou projevují vychovatelky iniciativu a jaké jsou jejich aktivity a postoje k problematice prolínání mediální výchovy do pedagogického ovlivňování volného času dětí ve školních družinách základních škol ve Středočeském kraji.

Jako výzkumný nástroj jsem použila dotazník se čtyřmi okruhy zkoumání a 23 položkami sestavenými z otevřených, polozavřených a uzavřených otázek. Dotazníky jsem v září distribuovala náhodným výběrem do školních družin poštou, e-mailem, osobním předáním. Původně plánovaný počet základního souboru byl 70 respondentů, návratnost dotazníků byla 83 %, výsledky položek jsem posuzovala z 58 odevzdaných. Abych zajistila vhodnost, srozumitelnost a výstižnost otázek, realizovala jsem předvýzkum zadáním dotazníku kolegyním jiné základní školy. Jejich pozastavení nad podobností otázek č. 8 a 10 jsem vysvětlila ujištěním o mém záměru porovnat odpovědi na tyto otázky a využít je k posouzení výsledné reliability dotazníku.

8.2 Analýza dat a prezentace výsledků průzkumu

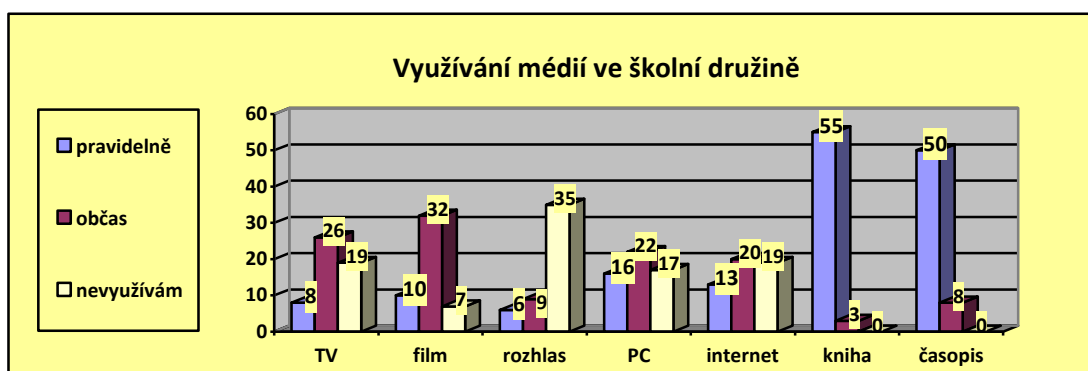
Prostřednictvím dílčích výzkumných otázek jsem se snažila najít relevantní odpovědi směřující ke stanovenému cíli průzkumu. Ke každému okruhu otázek jsem přiložila grafické znázornění a stručné zhodnocení výsledků. V závěru praktické části jsem uvedla celkový náhled na výsledky dotazníkového šetření.

8.2.1 Okruh č. 1 - Faktografické položky

Výsledky zkoumání úvodních položek uvádějí skutečnost, že funkci vychovatelek ve ŠD ve všech případech zastávají ženy. Nejpočetnější skupinu respondentů - 46,6 % tvoří vychovatelky s dvaceti až čtyřicetiletou praxí ve svém oboru. Kvalifikační předpoklady pro svoji práci získalo absolutoriemi SPgŠ 71%, VOŠ pedagogického zaměření 3%, vysokoškolského 5% a jiného vzdělání - nepedagogického směru 21% respondentů. Se skupinou, kde se sdružuje maximální počet 30 žáků, daný Vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání, pracuje 74% respondentů, ostatní uvádějí nižší

počet žáků docházejících do ŠD. Prvky mediální výchovy jsou zařazeny do Školního vzdělávacího programu školních družin v 98 % zařízeních.

Položka č. 8 - Vzájemný poměr využívání médií k pedagogickému ovlivňování volného času je uveden v grafickém znázornění. Respondenti uváděli více možností odpovědí, proto v přehledu uvádím absolutní četnost odpovědí. V pravidelně používaných výrazně převažuje obliba tištěných médií, občas film, nejméně využívané médium je rozhlas.

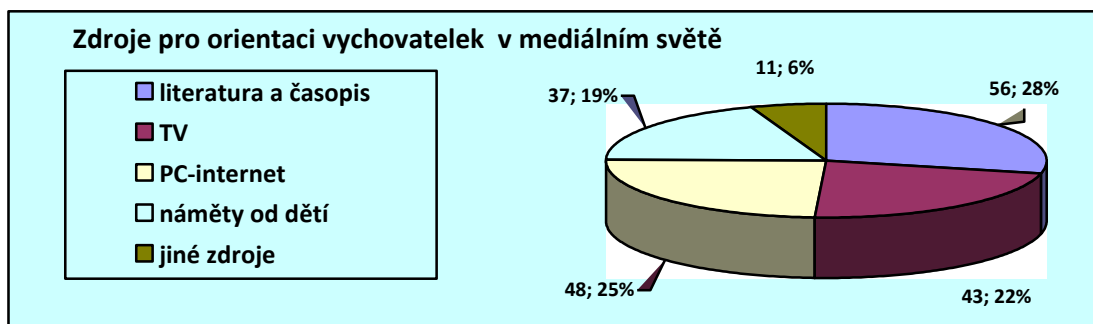

Obr. č. 1

8.2.2 Okruh č. 2 - Orientace ve zdrojích a produktech médií

Položka č. 7 - Používané zdroje pro orientaci v mediálním světě.

Chtěla jsem zjistit, jakých zdrojů respondenti využívají pro udržení přehledu v současně se rozvíjející komunikační technologii. Zde byla možnost uvést i více odpovědí. Nejvíce, 56 respondentů, čerpá informace z literatury a časopisů, následuje internet se 48, televize se 43 respondenty, 37 respondentů získává povědomí o médiích od dětí, dalších 11 uvádí jiné zdroje, blíže nespecifikované.

Obr. č. 2

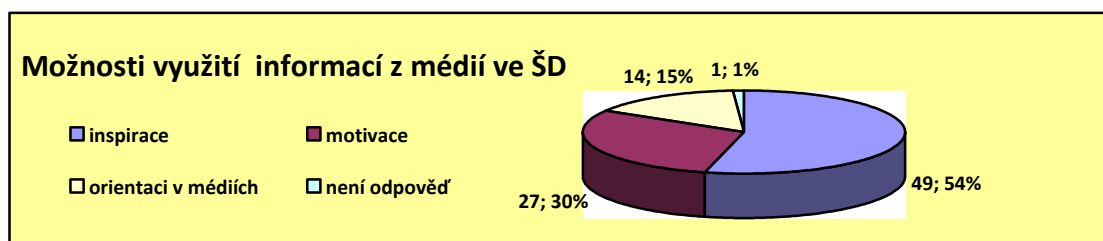
Položka č. 9 - Specifikace mediálních produktů využívaných ve školní družině. Z této otevřené položky je zřejmé zjištění, že nejvíce respondenti využívají pro realizaci zájmové činnosti ve ŠD námětů z tištěných médií, další zastoupení mají počítačové výukové programy a vyhledávání informací z internetu, televizní zábavné i naučné programy pro děti, filmy s různou tematikou, poslech hudby.

Položka č. 11 - Záměrnost v získávání nových námětů pro volnočasové aktivity.

V této položce jsem se chtěla dovědět, zda je vyhledávání informací k zájmové činnosti respondenty z médií cílené, záměrné, či jen nahodilé. Výsledné zjištění dokazuje u 41 respondenta většinou záměrnost ve vyhledávání informací, další významný podíl výsledků je v záměru 29 respondentů, kteří se snaží o podněcování dětí k jejich samostatnému vyhledávání námětů a participaci na edukačním procesu ve ŠD. 13 respondentů vyhledává náměty z těchto zdrojů jen nepravidelně, 5 uvádí jiné možnosti - další vzdělávání, kurzy, náměty z časopisů, internetu, od kolegů a známých.

Položka č. 12 - Zaměření informací z médií, využívaných ve ŠD.

Výsledné hodnoty vypovídají o prioritách respondentů v oblasti zaměření získaných informací v souvislosti s mediální výchovou. Někteří uvedli všechny možnosti výběru, 49 respondentů však čerpá nejvíce informace pro další inspiraci a zpestření programu pro děti, 27 jich využívá jako zdroj pro motivaci k aktivitám a jen 14 z nich spojuje získané informace s mediální výchovou pro vedení dětí k dobré orientaci ve velkém množství informací.

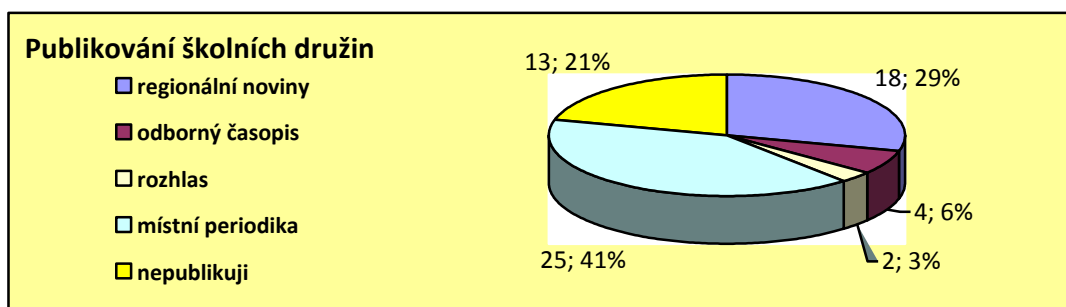
Obr. č. 3

8.2.3 Okruh č. 3 - Přehled aktivit, týkajících se mediální výchovy

Položky ve třetím okruhu se týkají produktivních činností, které mohou být v rámci mediální výchovy realizovány ve ŠD.

Položky č. 13, č. 14, č. 17 se orientují na prezentaci a publikování výsledků edukačních aktivit školních družin. Vydává ŠD svůj časopis? Přispívají děti svými příspěvky do školního časopisu? Mají školní družiny své webové stránky? Tyto tři položky spolu úzce souvisí. Získané odpovědi pravděpodobně reflektují věkovou hranici respondentů, jejich osobnostní zaměřenost k této problematice, možnosti, schopnosti a dovednosti k využití těchto aktivit, finanční a materiální vybavenost škol a specifika školních družin. Jen 16 respondentů vytváří družinový časopis, do školního časopisu přispívá 56 a 4 respondenti tvoří s dětmi webové stránky ŠD. V této oblasti vidím velké rezervy.

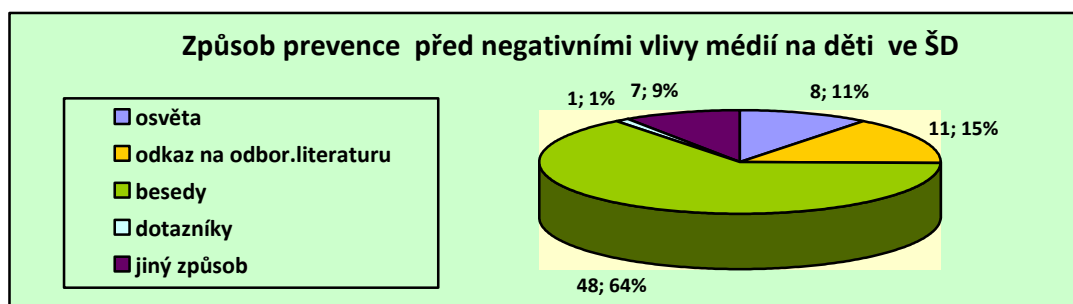
Položka č. 15 - V jakých médiích prezentujete vaši ŠD? V této položce jsem se ptala, zda a v jaké míře využívají respondenti pro prezentaci ŠD ještě dalších možností. Respondenti volili více možností odpovědi. Nejvíce, 25 respondentů, uvedlo možnost prezentovat výsledky edukační práce svého zařízení v nejbližším periodiku, místních novinách. Oblíbená je prezentace i v regionálních novinách, webových stránkách školy a časopisech (Informatorium 3-8, Rodina a škola Pastelka, Vláček). Překvapivý je poměrně početný podíl respondentů, kteří svoji družinu nikde neprezentují.

Obr. č. 4

Položka č. 16 byla informativní a týkala se zjištění zájmu respondentů získávat informace z internetu - z prezentací ŠD uvedených na webových stránkách škol a s dětmi hodnotit jejich úroveň a nabídku činností. Tyto možnosti využívá jen 43 % respondentů. Zde se potvrzuje výše uvedené zjištění, že respondenti čerpají informace a inspiraci pro svoji profesi převážně z tištěných médií.

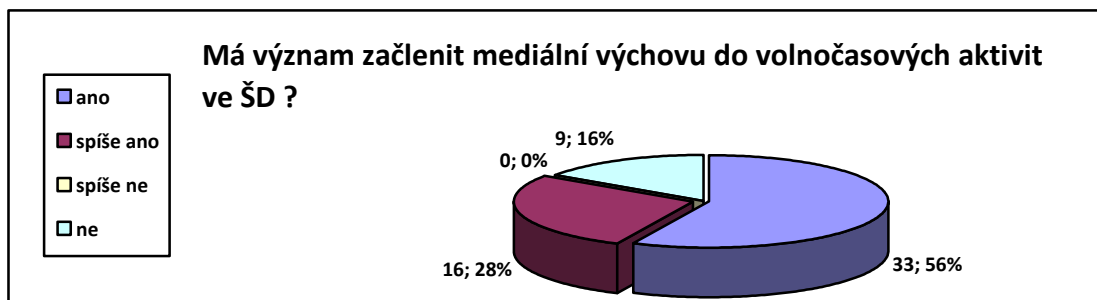
Položka č. 19 a č. 20 se zabývá receptivními postupy respondentů v mediální výchově, vyjadřuje způsoby jejich hodnocení mediálních produktů s dětmi a podoby prevence před jejich negativními vlivy. Z odpovědí vyplývá skutečnost, že 90% respondentů si uvědomuje důležitost potřebného ovlivňování náhledu dětí na obsahy mediálních produktů a volí pro tuto činnost různé formy. Respondenti využívají ke svému působení nejvíce besedy (35) a individuální rozhovory (34), dotazníky a ankety (2) a komunitní kruhy (2). Tři respondenti neodpověděli. Na grafickém zobrazení obr. 5, které se týká forem činností respondentů při prevenci před negativním vlivem obsahů mediálních produktů na děti, je patrná převaha besed, odkazů na odbornou literaturu. Mezi jiné způsoby řadí pestrou nabídku volnočasových aktivit - kroužků, dramatizaci a zážitkovou pedagogiku.

Obr. č. 5

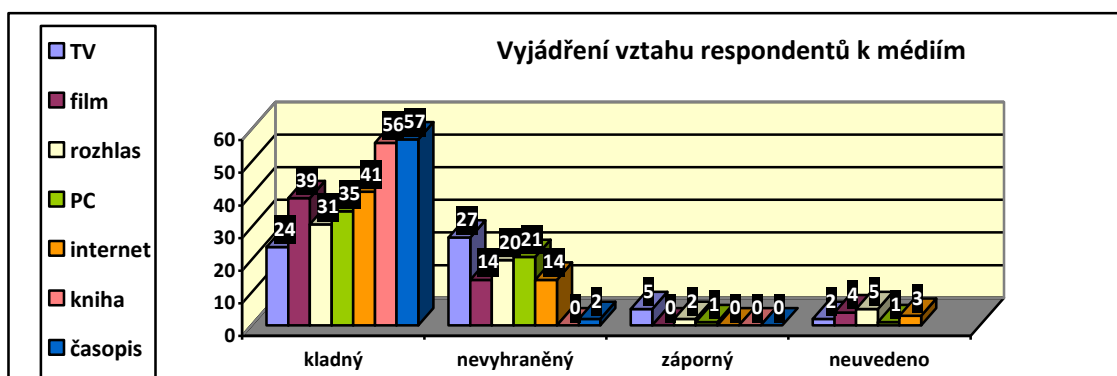
8.2.4 Okruh č. 4 - Vyjádření postojů k problematice

Položka č. 5 - Význam začlenění mediální výchovy do volnočasových aktivit ŠD. Souhlasný názor, že by mediální výchova měla být určitě součástí programu ve ŠD, vyjadřuje 33 respondentů, 16 se přiklání k odpovědi, že spíše ano a 9 respondentů tuto variantu zavrhuje.

Obr. č. 6

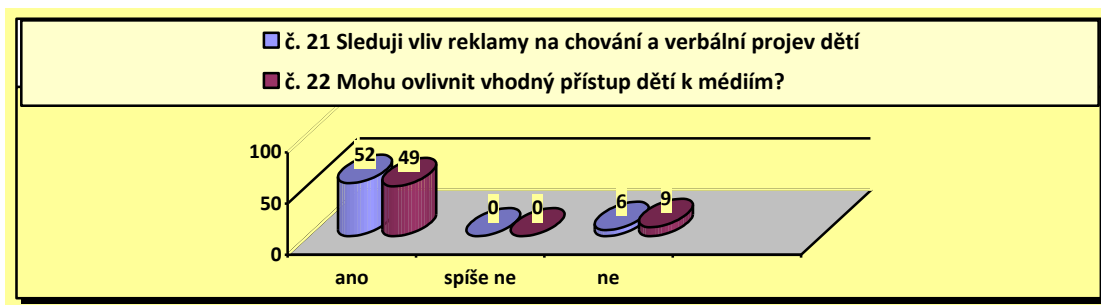
Položka č. 10 - Vyjádření vztahu respondentů k médiím. Výsledek této položky odpovídá zjištění, že oblíbenost označených médií koresponduje s jejich využíváním ve ŠD. Kladný vztah hodnocení vyjádřili respondenti nejvíce časopisům, knihám, internetu a filmu. Ačkoli mají k rozhlasu také vztahově blízko, pro edukační činnost ve ŠD jej využívají minimálně.

Obr. č. 7

Položka č. 18 - Odras vztahu vychovatelek k médiím na edukační působení ve ŠD. Z celkového počtu respondentů 45 souhlasí s tím, že se jejich vztah k médiím odráží na působení na děti při jejich ovlivňování v tomto oboru, 11 si myslí, že to nemohou ovlivnit a 3 na položku neodpověděli.

Výsledky následujících dvou položek jsem graficky znázornila v grafickém zobrazení.

Obr. č. 8

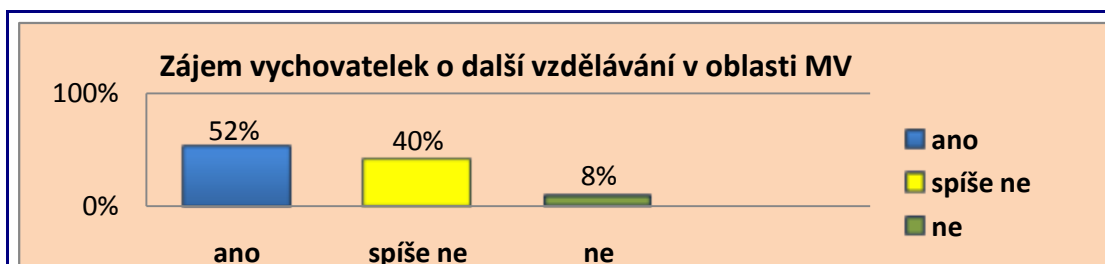
Položka č. 21 - Vliv reklamy na změny v chování a verbálním projevu dětí.

Účinky médií, hlavně vliv reklamy na chování a verbální projevy dětí zaznamenalo ve své praxi 89,7 %, což představuje vyjádření 52 vychovatelek. V jaké míře a jakým způsobem jsou děti médií ovlivňovány, jsem ale dále nerozváděla, zjišťovala jsem jen postřehy k této problematice.

Položka č. 22 - Možnosti vychovatelek k ovlivňování vhodného přístupu dětí k médiím.

Pokud jde o zkoumaný postoj respondentů, zda je v možnostech jejich pedagogického působení ovlivňovat děti ke správnému náhledu a přístupu ke konzumaci médií, se souhlasně vyjádřilo 84,5 % vychovatelek.

Položka č. 23 - Další vzdělávání v oblasti mediální výchovy. Z grafu je patrné, že 52 % vychovatelek vyjádřilo jednoznačný zájem o další vzdělávací aktivity v tomto oboru, 40 % spíše nejeví zájem a 8 % se vyjádřilo záporně. Na základě získaných dat se lze pouze domnívat, jaké aspekty vedou k tomuto malému zájmu. Zjišťování těchto faktů by mohlo být podnětem k dalšímu výzkumu v této oblasti.

Obr. č. 9

8.3 Shrnutí

Z daného šetření ve školních družinách vyplývá, že vychovatelky z velké většiny aktuálnost problematiky mediální výchovy vnímají a do Školních vzdělávacích programů školní družiny ji začleňují. Jejich vztah k určitým druhům médií a novinkám z oblasti komunikační technologie se znatelně odráží při jejich pedagogickém působení na děti hlavně z pohledu hodnocení vhodnosti médií a kvality mediálních produktů. Zjišťovala jsem, z jakých zdrojů nejvíce vychovatelky čerpají pro orientaci v mediálním světě. Nejvíce se na tomto procesu podílejí tištěná média - knihy, časopisy, dále je to internet a film. Tištěná média jsou také uváděna s podobným poměrem výčtu jako prostředky nejvíce využívané pro inspiraci a zpestření programů a motivaci k volnočasovým aktivitám. Z vyhledávání mediálně-výchovných aktivit pro prevenci před negativními vlivy médií na děti jsem dospěla k poznání, že vychovatelky používají z okruhu receptivních činností při prevenci a při hodnocení kvality médií a jimi nabízených produktů nejvíce tyto formy: besedy o dané problematice, dále individuální rozhovory a dotazníky. Jako jiný způsob byly uvedeny možnosti pestré nabídky volnočasových aktivit, zážitková pedagogika. Z oblasti produktivních okruhů činností se jen 3% vychovatelek s dětmi zabývá tvorbou družinového časopisu, 16% tvoří webové stránky ŠD a 28% přispívá do časopisu školy.

Z pohledu postojů vychovatelek směrem ke zkoumání vlivu médií na projevy dětí jsem zjistila, že jsou vychovatelky celkem zajedno v poznání, že účinky mediální reklamy se odrážejí v chování a verbálních projevech dětí a že jsou přesvědčené o svých profesních možnostech ovlivňovat vhodný přístup dětí k médiím.

Oblast mediální výchovy je poměrně nové téma. Ze svého pohledu vím, že nabídky k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků jsou v tomto směru nedostatečné. Efektivita začleňování prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD vyplývá tudíž ze zkušeností, kreativity, ochoty a motivace vychovatelek se touto problematikou zabývat. V tomto průzkumu projevilo zájem o další odborné vzdělávání v dané oblasti jen 52 % vychovatelek, které si uvědomují smysl mediální výchovy a vnímají ji jako významný prvek neformální výchovy.

9 Závěr

V bakalářské práci jsem se zaměřila na téma mediální výchovy v kontextu moderního vzdělávání. Toto téma je aktuální nejen z profesionálního pohledu vychovatelské profese. Mediální výchova se spolu s etickou výchovou stává v současné globalizované společnosti podstatnou součástí vzdělanostní výbavy dětí, mládeže, ale i dospělých.

V teoretické části práce jsem se zabývala strukturou médií, aspekty mediální výchovy a možnostmi prolínání prvků mediální výchovy do obsahů volnočasových aktivit v rodině a dalších socializačních činitelů výchovy - školy a školní družiny. Mým cílem bylo seznámit čtenáře s problematikou médií a mediální výchovy v oblasti neformální výchovy.

Praktickou část práce jsem rozdělila na dva oddíly. V prvním oddílu jsem představila úvodní část z řady tematických námětů pro aplikaci prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit, které vycházejí z mé pedagogické praxe ve školní družině.

Do druhého oddílu jsem zaznamenala průběh a výsledky dotazníkového šetření ve školních družinách ve Středočeském kraji. Mým cílem bylo zmapovat a popsat situaci v začleňování mediální výchovy do volnočasových aktivit ve Školním vzdělávacím programu školních družin.

Celkově mi šlo především o to, ukázat možnosti aplikace mediální výchovy v praxi a ověřit, zda lze docílit efektu rozvoje dětí mladšího školního věku v této oblasti vzdělávání. Děti byly při získávání vhledu do problematiky využívání médií aktivní, jednotlivé úkoly plnily ve skupinách i individuálně se zájmem, navzájem si pomáhaly a samy vymýšlely nové varianty úkolů a další náměty pro činnosti. Využití interaktivní tabule bylo pro některé mladší děti novou metodou práce. Při orientaci v mediálních produktech jsem volila specifické cíle, metody a formy výchovy, které jsou pro děti nadále motivující, inspirativní a podněcující k tvořivým aktivitám, které rozvíjejí jejich kognitivní dovednosti a působí na posílení pozitivních postojů a volných projevů.

Média jsou v současnosti zrcadlem vývoje celé společnosti, prostředkem zábavy, zdrojem výkladů sociální reality a určují a organizují volný čas dětí. Myslím, že není v našich silách média měnit, ale měnit musíme celkově náš postoj k nim.

Co mohou pro děti vychovatelé v této oblasti udělat? Vychovatelé mohou být dětem pozitivním osobním vzorem a nabízet jim vhodné strukturované herní nebo edukační aktivity, které by se staly přípravou na řešení budoucích konkrétních situací, a předkládat pro řešení těchto situací bezpečné návody.

Byla bych ráda, kdyby se moje práce stala efektivní inspirací pro naplňování pedagogického poslání nejen vychovatelům, pedagogům volného času, ale i učitelům, kteří udávají dětem směr k všestrannému rozvoji a k smysluplnému naplňování volného času dětí.

10 Použité zdroje

- BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: Texty pro distanční studium*. Praha: Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-128-1
- HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J., et al. *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-751-5.
- HARTL, P. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-803-1
- HOLEYŠOVSKÁ, A. *Zájmová činnost ve školní družině*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-586-8.
- JEDLIČKA, R.; KLÍMA P. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0
- JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-287-4.
- KOPŘIVA, P., et al. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2007. ISBN 80-901873-7-4.
- MACEK, M., aj. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: NIDM, 2007. ISBN 978-80-86784-03-8.
- MIČIENKA, M.; JIRÁK, J., et al. *Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele*, Partners Czech, 2006. ISBN 80-239-6762-2.
- MIČIENKA, M., JIRÁK, J., et al. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.
- PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času: teorie a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- PEKAŘOVÁ, L. *Jak žít a nezbláznit se: psychologie dítěte od předškolního věku do dospělosti*. Olomouc: Poznání, 2006. ISBN 80-86606-49-X.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 2.vyd. Praha:Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.

- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál 2006. ISBN 80-7178-944-5.
- ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.
- SAK, P., et al. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: vzdělávání a život v komputerizovaném světě*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.
- SHAPIRO, L. *Emoční inteligence a její rozvoj*. 3. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-648-3.
- SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.
- ŠEĎOVÁ, K. Mediální pedagogika. In *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. encyklopedie, s. 787 - 791, ISBN 978-80-7367-546-2.
- ŠIMANOVSKÝ, Z.; MERTIN, V. *Hry pomáhají s problémy: Hry a hryčky pro rodiče a dítě*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2000. 159 s. ISBN 80-7178-408-7.
- TEUSEN, G., GÖZE-HÄNEL. *Prenatální komunikace*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-753-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0181-8.
- VERNER, V. *Mediální výchova: průřezové téma*. Úvaly: Albra, 2007. ISBN 978-80-7361-042-5.
- VÚP Praha, *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: 2004.
- Zákon č. 561/2004 Sb. Ze dne 1. ledna 2005 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Periodika

HÁJEK, B. *Televize a děti ve školní družině*. Informatorium 3-8 : Časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD, říjen 2004, roč. XI, s. 14-15. ISSN 1210-7506.

DOUBRAVA, L. *Osmdesát procent obětí kyberšikany zná agresora*. Učitel'ské noviny, srpen 2010, s. 7, ISSN 0139-57-18.

Nepublikované prameny

ADÁMEK, M. Re: *Informace o vlivu médií na vnímání dětí*. [elektronická pošta]. Message to: Zdeňka Ulrichová. 28. 9. 2010 [cit. 2010-10-31]. Osobní komunikace.

HÁJEK, B. *Pedagogika volného času* (přednáška) Praha : PedF UK, 14. 10. 2009.

Elektronické zdroje

Econnect : Zpravodajství [online]. 26. 4. 2010 [cit. 2010-09-18]. Česká rada dětí a mládeže se stala členem Evropského fóra mládeže. Dostupné z WWW:

<http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2226817>

Fragment: čtení, psaní, poučení [online]. Fragment, 2007-2010, 4. 10. 2010 [cit. 2010-10-5]. Jak se dělá kniha. Dostupné z WWW:

<http://www.fragment.cz/stahuj/jak-se-dela-kniha>

EU2009.CZ : 6. 4. -7. 4. 2009 [online]. 2009, 7. 7. 2009 [cit. 2010-09-18].

Konference „Evropa přátelská dětem“. Dostupné z WWW:

<http://eu2009.cz/event/1/442/>.

KOPECKÝ, K. *Česká škola* [online]. 5. 5. 2009 [cit. 2010-09-18]. Kyberrooming aneb Kdo loví v chatu. Dostupné z WWW:

<http://www.ceskaskola.cz/2009/05/kamil-kopeccky-kyberrooming-aneb-kdo.html>

Msmť.cz [online]. 2006, 11. 4. 2006 [cit. 2010-09-18]. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013. Dostupné z WWW:

<http://www.msmť.cz/mladez/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi-2007-2013>

Nový trestní zákoník 40/2009 Sb. [online]. c 2005-2010 [cit. 2010-11-09]. NOVÁ PRAVIDLA. Dostupné z WWW: http://www.novapravidla.cz/800_Novy-trestni-zakonik-od-1-1-2010

O médiích bez cenzury: Zákon 231/2009 [online]. 13. 10. 2009 [cit. 2010-11-09]

MediaINSIDER.net. Dostupné z WWW: <http://www.mediainsider.net/view.php?navezclanku=zakon-2312001-sb-casti&cislocclanku=2009100080>

Respekt institut pro rozvoj občanské společnosti [online]. 7. 3. 2008 [cit. 2010-09-18]. Mediální výchova pro "mediální vychovatele". Dostupné z WWW: <http://www.respektinstitut.cz/clanek-futura-medialni-vychova-pro-medialni-vychovatele>

SAK, P. *Britské listy* [online]. 3. 7. 2006 [cit. 2010-09-18]. Lidé, média a digitalizace: Proměny volného času a zaostávání pedagogiky. Dostupné z WWW: <http://www.blisty.cz/2006/7/3> . ISSN 1213-1792

Saferinternet : Národní centrum bezpečnějšího internetu [online]. 2009 [cit. 2010-09-18]. Zákony a pravidla. Dostupné z WWW: <http://www.saferinternet.cz/zakony-a-pravidla/36-3/> ISSN 1803-9219.

SLOBODA, Z. (2006): "Mediální pedagogika: integrující přístup k uchopování a chápání role médií ve společnosti". In: *Miscellanea Sociologica 2006. Sborník z příspěvků z 2. doktorandské sociologické konference pořádané FSV UK a FF UK 25.-26. 5. 2006. Pražské sociálně vědní studie 2006.* FSV UK a FF UK: Praha. 27-48. [online] 22. 2. 2009: http://www.fsv.cuni.cz/FSV-536-version1-SBORNIK_final.pdf

ZÁLIŠ, Z. Metodický portál, Články: „Pravidla bezpečného internetu“ [online]. 11. 04. 2006. [cit. 18. 09. 2010.]. ISSN 1802-4785. Dostupný z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/517/PRAVIDLA-BEZPECNEHO-INTERNETU.html>

11 Přílohy

č. 1 - Křížovka - str. 51

č. 2 - Dvojsměrka - str. 53

č. 3 - Telegraf - str. 54

č. 4 - Odkaz na videonahrávku - Interview - str. 64

č. 5 - Dotazník - str. 88 - 90

**č. 6 - Souhlas rodičů s použitím foto-video dokumentace pro účely
bakalářské práce - str. 91**

č. 7 - Fotodokumentace - str. 92

11.1 Příloha č. 1 Křížovka

Ať je horko nebo mráz, jsou

		1	M	Í	Č		
	2	D	É	Š	Ť		
	3		D	R	A	K	
	4	F	I	A	L	K	A
5	G	U	M	A			
6		R	U	K	A		
	7	V	O	S	A		
8		T	E	L	E	F	O
	9	Z	Á	M	E	K	
10		K	O	M	Á	R	
	11	S	L	O	N		
	12	R	Á	D	I	O	
	13		S	T	Í	N	

1. Hází se to, střílí se to, kope se to, nejlí se to. Má to duši, žádné uši, dobře se to kutálí, jen aby s tím kluci vyhráli.

2. Vzácný bývá v poušti, u nás je ho dost. Z oblohy se spouští dětem pro radost.

3. Po nebi letí na procházku, kluci ho vodí na provázku.

4. Je celá fialová, v trávě se lehce schová, včelkám to ale nevdá, vůně ji stejně prozradí.

5. Pořád jenom dumá, jaká vyjde suma. Když se chyba ukáže, hned ji hbitě vymaže

6. Má pět kluků jako buků. K čemu je má? K legraci? Kdepak! Má je na práci

7. Podobá se včelce, je víc drzá, krutá, podobá se včelce, je však černožlutá.

8. Na číselném kolotoči ukazováček se točí. Ten kolotoč má hlas i sluch a číslice ho řídí. I z dalekého záměstí do ucha tiše hovoří důvěrnou řečí lidí.

9. Visívá na vratech, na bráně do světa. Líbezná princezna bývá v něm zakleta.

10. Za večerů podle hrází na housličky doprovází táhlé žabí muzikály. Když tě píchne, tak to pálí.

11. Nohy jako sloupy, ucho jako zvon, trumpetu si koupil, trúbí na trombón.

12. Malá skříňka, žádný drát. Když nespinká, umí hrát.

13. Schovává se před sluníčkem, asi z něj má strach. Ať se vrátneš, kam se vrátneš, máš ho na patách.

11.2 Příloha č. 2 Dvojsměrka

B	E	F	T	T	H	Á	Č	J	T	L	A	J
U	K	R	X	E	U	O	A	P	E	O	S	T
E-	M	A	I	L	B	P	S	R	L	I	P	K
O	P	U	D	E	Y	C	O	I	E	P	U	L
I	L	O	M	F	C	Ž	P	Ř	V	Š	B	O
V	N	A	S	O	C	Í	I	M	I	A	E	T
N	O	V	I	N	Y	E	S	Č	Z	H	P	E
L	L	O	E	Ř	F	E	Č	P	E	J	H	L
R	A	D	I	O	I	D	Ě	F	M	L	Ž	E
S	D	G	A	J	H	K	N	I	H	A	P	G
Ř	F	L	H	Z	G	S	J	L	J	M	O	R
B	S	U	D	I	N	T	E	M	N	E	T	A
I	N	T	E	R	N	E	T	J	O	L	U	F

11.3 Příloha č. 3 Telegraf

Telegraf

Lidé se odjakživa snažili o vzájemnou domluvu na větší vzdálenost než je slyšet jejich hlas.

Nejstarším dorozumívacím sdělením byly zvukové signály, které mohli lidé slyšet (bubny – tamtamy indiánů) a sdělení, která mohli vidět na větší vzdálenost

(ohně, kouř, vlajky, semaforey, zrcadla).

Až po objevení elektřiny se mohly signály posílat po drátě využívajícím elektrického obvodu.

Telegrafní soupravy používali na řízení pohybu vlaků na železnici.

Několik vynálezců se snažilo o vytvoření prvních telegrafů,

ale až Samuel Morse vynalezl v roce 1840 záznamový

telegraf, ve kterém používal čárky a tečky k zaznamenávání písmen abecedy a také čísel v posílané zprávě.

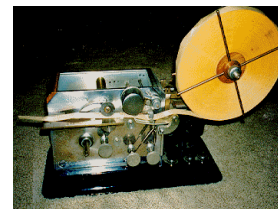
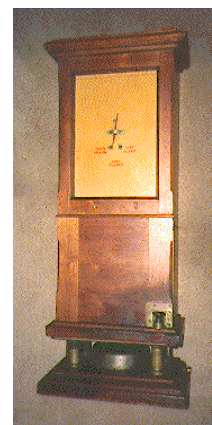
Podle něho je pojmenována Morseova abeceda.

Používali ji námořníci při svých plavbách.

Signál SOS .../---/... zachránil mnoha lidem život při ztroskotání lodí i letadel.

V současné době používáme telefony, internet.

Zprávy se k nám dostávají okamžitě přes družice z vesmíru.

11.4 Příloha č. 4 Interview

<http://www.youtube.com/watch?v=ttH86DrrL7s>

11.5 Příloha č. 5 Dotazník pro vychovatele školní družiny

Dobrý den,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou sloužit pouze jako podklad k mé bakalářské práci na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit školní družiny.“

Cílem dotazníku je zjistit stanovisko vychovatelů k vlivu médií na děti, k možnosti jejich využívání a k aplikaci prvků mediální výchovy při své práci s dětmi ve školní družině.

Dotazník obsahuje 23 otázek.

Předem děkuji za Vaši spolupráci a Váš čas strávený jejich vyplňováním.

Zdeňka Ulrichová

vychovatelka ŠD, studující obor Vychovatelství na PF UK v Praze

Vaši odpověď prosím zaškrtněte, popřípadě vypište konkrétně.

1. Žena Muž:
2. Počet let vychovatelské praxe:
3. Dokončené vzdělání: SPgŠ VOŠ VŠ jiné, vypište
4. Počet dětí v oddělení: Věk dětí:
5. **Má význam začleňovat mediální výchovu do volnočasových aktivit dětí ml. šk. věku?**
 ano spíše ano spíše ne ne jiný názor _____
6. **Jsou ve ŠVP vaší ŠD zařazeny prvky mediální výchovy?** ano ne
7. **Pro orientaci v mediálním světě používáte zdroje:**
 literatura, časopisy TV PC (internet) náměty od dětí jiný zdroj
 nepoužívám
8. **Ve ŠD využíváte k pedagogickému ovlivňování volného času tyto mediální prostředky:**
Televize ano, pravidelně občas nevyžívám
Film ano, pravidelně občas nevyžívám
Rozhlas ano, pravidelně občas nevyžívám

- Počítač ano, pravidelně občas nevyžívám
Internet ano, pravidelně občas nevyžívám
Kniha ano, pravidelně občas nevyžívám
Časopis ano, pravidelně občas nevyžívám

9. Jaké pořady, programy, informace jste využívali v poslední době ve ŠD ?

10. Váš vztah k médiím je:

- Televize kladný nevyhraněný záporný
Film kladný nevyhraněný záporný
Rozhlas kladný nevyhraněný záporný
Počítač kladný nevyhraněný záporný
Internet kladný nevyhraněný záporný
Kniha kladný nevyhraněný záporný
Časopis kladný nevyhraněný záporný

11. Nové náměty pro volnočasové aktivity získáváte způsobem:

- záměrně a pravidelně je vyhledávám z informačních zdrojů médií
 nepravidelně, spíše nahodile vyhledávám nové informace
 vedu děti k tomu, aby samy vyhledávaly a přinášely nové náměty
 uvádím jinou možnost _____

12. Informace z médií využíváte především:

- pro další inspiraci, zpestření programu
 pro motivaci k aktivitám
 pro vysvětlení vhodné orientace dětí v množství nových informací

13. Vydává vaše ŠD svůj časopis? ano ne

14. Přispívají děti svými náměty do školního časopisu? ano ne

15. **V jakých médiích prezentujete výsledky vzdělávací práce vaší družiny?**
- regionální noviny TV rozhlas místní periodika
- odborný časopis _____ neprezentují
16. **Sledujete internetové stránky jiných školních družin a porovnáváte společně s dětmi jejich obsah a kvalitu?** ano ne
17. **Vytváříte s dětmi webové stránky vaší ŠD?** ano ne
18. **Odráží se váš přístup (vztah, postoj) k médiím na vašem pedagog. působení na děti a výběru volnočasových aktivit?** ano ne
19. **Hodnotíte s dětmi kvalitu a vhodnost pořadů a programů, filmů, TV, knih... která média nabízejí?** ano ne
- Jakou formou? besedy individuální rozhovory dotazníky, ankety
- jiná možnost _____
20. **Jaký způsob prevence před negativními vlivy médií na děti používáte?**
- informace pro rodiče – osvěta - odborné články
- odkazy na vhodnou literaturu
- besedy s dětmi o problematice
- dotazníky
- jiný způsob _____
21. **Sledujete vliv reklamy nebo pořadů na změnách v chování, a ve verbálním projevu dětí ve ŠD?**
- ano ne
22. **Myslíte si, že má vychovatelka možnost ovlivňovat vhodný vztah dětí k médiím?**
- ano ne
23. **Máte zájem o další vzdělávání v oblasti mediální výchovy?**
- ano spíše ne ne

Děkuji Vám za ochotu a Váš čas.

11.6 Příloha č. 6 Souhlas rodičů s použitím foto-video dokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

Souhlas rodičů k použití foto-videodokumentace pro účely bakalářské práce

Souhlasíme s použitím foto-videodokumentace pořízené ve školní družině pro účely bakalářské práce na téma „Aplikace prvků mediální výchovy do volnočasových aktivit ve ŠD“.

Podpis:.....

11.7 Příloha č. 7 Fotodokumentace

Náš mediální vesmír - str. 59

Co očekáváme od médií - sdělení dětí str. - 60

12 Zkratky

CAN - Child Abuse and Neglect - Syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte

CEMES - Centrum mediálních studií - zřízeno v r. 1996 na podporu vědecké činnosti při FSV UK

FSV UK - Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

GPS - Global Positioning System - navigační systém

ICRA - Internet Content Rating Association - Společnost pro značení obsahu internetových stránek

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OSN - Organizace spojených národů

PedF UK - Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SMS - Short message service. Systém krátkých zpráv.

SPgŠ - Střední pedagogická škola

ŠD - Školní družina

ŠVP - Školní vzdělávací program

ŠVP ŠD - Školní vzdělávací program pro školní družinu

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

VOŠ - Vyšší odborná škola

VÚP - Výzkumný ústav pedagogický